gemeente tytsjerksteradiel

# Grondstoffenbeleid Eindevaluatie 2020-2025 & Grondstoffenbeleid vanaf 2026

Op nei in sirkelgong ekonomy

Tytsjerksteradiel
september 2025

# EINDEVALUATIE GRONDSTOFFENBELEID 2020-2025

# &

# GRONDSTOFFENBELEID VANAF 2026

*It is tiid om efkes stil te stean, efterom te sjen, om ús hinne te sjen, wat der yn de ôffalomjouwing feroare is en ús rûte oan te foljen om ús paad mei krêftige pas te ferfolgjen...*

*... Op nei in sirkelgong ekonomy*

Ambtenaar: Sjoukje Minnema - Van der Weg Afdeling: Beheer en beleid buitenruimte

12 augustus 2025

Versie: Ambtelijk definitief – Behandeld in het college 19 augustus 2025

## Samenvatting

Gemeente Tytsjerksteradiel is 2020 met veel energie en enthousiasme van start gegaan met een vernieuwde afvalinzameling, bedoeld om een trendbreuk te veroorzaken en onze inwoners te bewegen om afval te voorkomen, beter te scheiden en zo weinig mogelijk afval nog te verbranden. Een en ander zoals vastgelegd in het Grondstoffenbeleid 2020-2025.

Het is tijd om even stil te staan, achterom te kijken, om ons heen te kijken wat er in de afvalomgeving is veranderd en onze route aan te vullen om ons pad te vervolgen – "Op nei in sirkulêre ekonimy"!

De raad heeft op 19 september 2019 het Grondstoffenbeleid voor de periode 2020 – 2025 vastgesteld. Met als doel om richting de landelijke– milieudoelstellingen VANG (van afval naar grondstof) voor 2025 te gaan. In 2019 was dit doel het terugbrengen van de hoeveelheid verbrand huishoudelijk restafval (fijn, grof, bouw en sloop) naar 30 kilo's per inwoner per jaar én 90% afvalscheiding.

Het Grondstoffenbeleid is ons beleidsdocument om invulling te geven aan de wettelijke taken met als grondslag de Wet Milieubeheer (artikel 10) op het gebied van afvalinzameling. Ook is het onderdeel van de uitwerking van de duurzaamheidsagenda. In 2021 heeft de raad de duurzaamheidsagenda Tytsjerksteradiel vastgesteld. "Duorsum Tegearre dwaan" en de Friese Energiestrategie. De doelstelling voor Tytsjerksteradiel is in 2040 energieneutraal te zijn. De behaalde resultaten met het Grondstoffenbeleid zijn onderdeel van en draagt bij aan de duurzaamheidsagenda.

### Waar staan we nu, peiljaar 2024?

De meeste maatregelen uit het Grondstoffenbeleid zijn inmiddels uitgevoerd. De voorbereiding op en de uitvoering van de invoering van de belangrijkste maatregel "Frequentie Gestuurd scheiden" vanaf 1 januari 2021 is vrij geruisloos verlopen, ondanks het invoeren van deze ingrijpende maatregel voor inwoners tijdens diverse lockdowns.

De nog niet gerealiseerde maatregelen en de maatregelen vanaf 2026, zijn de basis voor het Grondstoffenbeleid vanaf 2026.

**Milieu**

De VANG-doelstellingen gaan over de totale hoeveelheid huishoudelijk restafval, fijn-, inclusief grof-, bouw en sloop afval, dat wordt verbrand en het scheidingspercentage dat met bron- of nascheiding wordt behaald. Van de totale jaarlijkse afvalproductie per inwoner, wordt in gemeente Tytsjerksteradiel in de huidige situatie (peiljaar 2024) in een jaar nog gemiddeld 97,8 kilo's restafval verbrand. Dit is een stuk minder dan in 2018, toen we nog 136 kilo verbrandden.

Landelijk is een herijking gedaan op het uitvoeringsprogramma VANG huishoudelijk afval voor de periode 2021- 2025. Het accent ligt nu meer op een hoge kwaliteit van de gescheiden afvalstromen. Vervuilde stromen zoals restafval in het vooraf gescheiden oud papier en karton of textiel betekent afkeur achteraf en alsnog verbranding van deze stromen. De VANG-doelstelling van 30 kilo in 2025 is geen harde lijn meer, echter om tot een circulaire economie te komen moeten we wel verdere stappen blijven maken. Ten slotte heeft het Rijk de Recycle-doelstellingen van 65% in 2035 toegevoegd aan de opgave.

**Onterechte kilo's in de Sortibak**

Er is ten opzichte van 2018 in totaal beter gescheiden en daardoor minder restafval aangeleverd, in totaal zijn er nu minder onterechte kilo's aanwezig in de sortibak. In de gemeente Tytsjerksteradiel zit per inwoner van de totale afvalproductie van 475 kilo, exclusief bouw- en sloopafval en grof huishoudelijk

afval, nog 62 kilo onterecht in de sortibak. Circa 42 % van het huishoudelijk afval in de sortibak kan nog beter gescheiden worden. Het gaat hierbij om het bioafval, oud papier, textiel, glas, elektrische apparaten en klein chemisch afval (KCA). De terechte fracties 58% zijn 84 kilo's per inwoner per jaar. Ten opzichte van het peiljaar GBP 2018 is dit verbeterd (41% onterecht en 59% terecht; 71 onterecht en 100 kilo terecht).

**Terechte kilo's in de Sortibak**

De terechte fracties in de sortibak worden nagescheiden in de sorteer- en bewerkingsinstallatie van Omrin. Een deel van deze kilo's is vanwege kwaliteit van de nagescheiden plastic, metalen en drankenkartons niet herbruikbaar en wordt alsnog verbrand in de Rest Energie Centrale (REC). Binnen de nascheidingsinstallatie zijn er nog verbeteringen mogelijk. Deze beïnvloedingsmogelijkheid ligt binnen de technische mogelijkheden van de Sorteer- en bewerkingsinstallatie, de kostenafweging en de korte- en lange termijnvisie van Omrin.

**Milieustraat: grof huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval rest**

In het grof huishoudelijk afval en bouw- en sloop afval zijn nog grondstoffen aanwezig die door optimale scheiding op de milieustraat kunnen worden verminderd. Op de milieustraat zijn vanaf 2020 maatregelen doorgevoerd die ervoor hebben gezorgd dat deze kilo's al goed zijn verminderd: het invoeren van beperkt 0-tarief: alle gesorteerde en herbruikbare stromen gratis; uitbreiden van openingstijden en meer mogelijkheden voor het brengen van klein chemisch afval).

**Service**

De algehele service van de afvalinzameling voor de verschillende te scheiden stromen is hoger geworden met de invoer van het Grondstoffenbeleid. De service voor het aan- huis kunnen aanbieden van het huishoudelijk restafval (verpakkingsafval plastic, metalen en drankenkartons en overig restafval) is lager geworden. Er zijn alternatieven voor inwoners die incidenteel of structureel niet uitkomen met de ruimte in hun sortibak.

Via het participatieplatform "Denk mee met Tytsjerksteradiel" hadden inwoners in maart 2025 de gelegenheid hun mening te geven over afvalscheiden in onze gemeente. Via diverse kanalen, zowel online als fysiek, is de enquête onder de aandacht gebracht. De enquête is in totaal 2.850 ingevuld. De enquête is goed verspreid en door inwoners vanuit alle dorpen ingevuld. In bijlage 2 is de rapportage van de uitkomsten van de enquête opgenomen. De belangrijkste conclusies zijn meegenomen in de eindevaluatie grondstoffenbeleid en vaststelling Grondstoffenbeleid 2026.

**Kosten**

De afvalstoffenheffing, vergeleken met andere Friese gemeenten was in 2019 laag te noemen. De afvalstoffenheffing is met de invoering van het Grondstoffenbeleid verhoogd. Gemeente Tytsjerksteradiel heeft ook in 2025 een van de laagste ASH ten opzichte van andere Friese gemeenten. Met de maatregelen temperen we een verdere stijging van de afvalstoffenheffing.

**Efficiënte uitvoering van maatregelen Grondstoffenbeleid**

De afgelopen jaren is efficiënt omgegaan met de uit te voeren werkzaamheden en is de gehele invoering van het GBP met een klein aantal eigen medewerkers gerealiseerd. Dit heeft een besparing van de kosten opgeleverd, terwijl er in het plan ook financiële ruimte was ingebouwd voor projectondersteuning. Het is echter wel goed om te realiseren dat medewerkers die ook zorg hebben voor een ander beleidsveld deze taak ernaast bleven uitvoeren en dat hier tijdens de invoering van het GBP geen vervanging voor is geweest. De invoering van het GBP is een zeer intensieve tijd geweest voor de betrokken medewerkers, inclusief de regelmatige lockdowns en het vele verplicht thuiswerken (inclusief kinderen thuis). Dit heeft zijn weerslag gehad op deze medewerkers en andere beleidsterreinen waar zij zorg voor hebben. Vanaf

2022 worden er voor de andere beleidsterreinen (bodem en verlichting) meer kosten gemaakt voor inhuur van personeel of advies om deze verdere overbelasting te voorkomen en achterstallige werkzaamheden uit te voeren.

**Gunstig dividend Afvalsturing Friesland**

De afgelopen jaren zijn er dividenduitkeringen van Afvalsturing Friesland. Omrin maakt vooral door de hoge energieopbrengst hoge winsten. Ook zijn de marktprijzen hoog voor herwonnen grondstoffen uit de sorteer- en bewerkingsinstallatie (SBI, ofwel nascheidingsinstallatie), scheidingsinstallatie en kunststoffen sorteerinstallatie (KSI).

De voorziening afvalstoffenheffing is tot en met 2023 jaarlijks gegroeid. Eind 2022 is door de raad besloten om een deel van de opgebouwde voorziening terug te laten vloeien om de afvalstoffenheffing voor alle inwoners lager te laten uitkomen. In de begroting 2023 is € 149.000,- gebruikt uit de voorziening om een korting door te voeren in de afvalstoffenheffing van 2023. Door gunstige kostenontwikkeling in 2023 was de lagere heffingsopbrengst echter al voldoende voor alle kosten. Vanaf 2024 is besloten om de voorziening jaarlijks met € 182.000,- terug te laten vloeien om de afvalstoffenheffing vanaf 2024 te verlagen en zal bij een nul afvalresultaat leiden tot een jaarlijks lagere voorziening. In 2024 waren de verwerkingskosten hoger dan begroot en de werkelijke onttrekking € 288.000. De stand van de voorziening per 31-12-2024 is: € 387.000. Door de korting over meerdere jaren uit te smeren voorkomen we grote schommelingen in afvalstoffenheffing. De uitwerking en besluitvorming hiervan vindt plaats in de begroting 2026 en verder.

**Sleutels voor het bereiken van dit tussenresultaat**

1. Inwoners een handelingsperspectief bieden en optimaal en helder communiceren.

Het vrij geruisloze overgaan naar een nieuwe afvalinzameling is bereikt doordat we ruim een jaar voorafgaand aan de ingrijpende maatregel “Frequentie gestuurd Scheiden” een bewustwordingscampagne hebben opgezet. Deze campagne is inhoudelijk door beleidsmedewerkers Afval in samenwerking met afdeling communicatie uitgewerkt en gedeeld. Daarnaast is de campagne binnen “Samen Halen We Alles Eruit” en “de Luie Wereldverbeteraar” gedeeld. De boodschappen van beide campagnes versterken elkaar.

2. Het lijkt een gouden greep om de drempel om afval te scheiden te verlagen door de service te verhogen.

Inwoners kunnen vanaf 2020 hun gesorteerde afvalstromen gratis, en door de ruimere openingstijden op meer momenten brengen op de milieustraat en het composteerterrein en naar meer ondergrondse containers voor glas en textiel.

3. Het vlot persoonlijk beantwoorden van vragen en klachten van inwoners en uitgebreide informatie en FAQ op de website hebben positief bijgedragen.

Inwoners zijn op deze manier volledig geïnformeerd over het nieuwe afvalbeleid en er is een handelingsperspectief geboden.

Met een klein team van eigen buiten- en binnendienstmedewerkers hebben we het plan vormgegeven én uitgevoerd. Elke medewerker met raakvlakken tot de afvalinzameling is een afvalcoach en draagt dit ook zo uit. Dat we de afvalinzameling in eigen dienst uitvoeren is hierin een belangrijke factor. Samen één doel willen behalen met korte lijnen, grote betrokkenheid en hoog verantwoordelijkheidsgevoel zijn hierbij de

kernwoorden. Er is binnen- en buiten veel kennis en kunde opgedaan. Dit is een goede basis om nog meer successen te behalen, om zo verder tot een circulaire economie te komen.

### Grondstoffenbeleid vanaf 2026

We blijven ons fijn huishoudelijk restafval nascheiden en zetten het Grondstoffenbeleid – Frequentie gestuurd scheiden – voort.

In de tussenevaluatie in 2023 is aangegeven dat de huidige inzamelwijze voldoet en de gewenste resultaten vanuit de afvaldriehoek heeft opgeleverd. Frequentie gestuurd scheiden heeft goede tussenresultaten en geeft vergelijkbare resultaten als Diftar+. Onze inwoners zijn inmiddels gewend aan Frequentie gestuurd scheiden. Het is in de uitvoering ook goedkoper dan het invoeren van Diftar+ waarbij er naast technische aanpassingen aan de inzamelauto's ook een uitgebreide afvaladministratie moet worden opgezet. Omdat we met de huidige manier van inzamelen nog diverse mogelijkheden zien die een de vermindering van de VANG-kilo's kunnen opleveren, zien wij op dit moment geen reden om de afvalinzamelingswijze te veranderen.

Wat opvalt is dat we in Nederland de enige gemeente zijn die de inzamelwijze - frequentie gestuurd scheiden - heeft in combinatie waarbij het verpakkingsmateriaal (plastic, blikjes en drankenkartons) worden nagescheiden. Gezien onze huidige prestaties en vergeleken met andere Friese gemeenten zijn we medekoploper en is Tytsjerksteradiel binnen diverse onderdelen van de afvalinzameling het voorbeeld voor andere gemeenten. Landelijk is dit opgevallen en is Tytsjerksteradiel al meerdere keren gevraagd haar ervaringen op landelijke podia te delen.

De grote stap is gezet. De vervolgstap is om op elementen de afvalinzameling zo aan te passen en in te zetten op het voorkomen van afval en afvalscheiding om zo de VANG kilo's verder te beperken, het scheidingsresultaat verder te verbeteren om zo te streven het hoogst haalbare recyclingresultaat te behalen.

### Doelstellingen vanaf 2026

De doelstellingen voor 2035 zijn:

**Richting 30 kg per inwoner per jaar verbrand fijn huishoudelijk afval***
**90% afvalscheiding**
**én**
**Recyclingpercentage van 65% in 2035**
**als tussenstap naar een circulaire economie (volgens de R-ladder)**

*Dit is het afval wat overblijft na nascheiding van het afval uit de sortibak en op de milieustraat (100% van de groot huishoudelijke container en 50% van het ongesorteerd bouwafval).

De nog niet voltooide maatregelen uit de tussenevaluatie Grondstoffenbeleid voeren we nog uit.
Verder worden vanaf 2026 de volgende aanvullende maatregelen uitgevoerd:

### Inzameling oud papier en karton (OPK)

Per 1 januari 2026 wordt de inzameling van huishoudelijk afval Oud papier en Karton wordt ongewijzigd uitgevoerd door verenigingen, zolang dit door de desbetreffende vereniging per kalenderjaar wordt aangegeven via het "verzoek inleveren inzamelgegevens oud papier en karton". De inzamelingfrequentie blijft 1 x in de vier weken huis-aan-huis inzameling, met minimaal 11 inzamelmomenten per kalenderjaar. Het college wijst jaarlijks de verenigingen aan met een Aanwijzingsbesluit Inzameling Oud Papier en Karton.

Tijdens de opiniërende raadsvergadering van 9 oktober heeft de raad gesproken over het concept voorstel. In dat voorstel zou de eigen buitendienst vanaf 1 januari 2027 het oud papier en karton ophalen. Alle huishoudens zouden dan een minicontainer met blauwe deksel van 240 liter krijgen. Die wordt één keer per vier weken geleegd. De raad is het hier niet mee eens. Volgens de raad past dit niet bij de belangrijke rol die verenigingen spelen in de Mienskipssin. De maatregel over de inzameling van oud papier en karton is op basis van wat door de raad is aangegeven daarom aangepast.

Een nadere toelichting over het inzamelen van oud papier en karton is opgenomen in bijlage 4 “Uiteenzetting oud papier inzameling”.

De keuze om de inzameling van huishoudelijk afval Oud papier en Karton wordt ongewijzigd wordt uitgevoerd door verenigingen betekent dat er geen vervolg stap gezet wordt in de afvalscheiding op het gebied van oud papier en karton uit de sortibak.

Dit besluit kan gevolgen hebben voor de VANG-kilo’s waardoor we als gemeente meer kilo’s afval verbranden.

De huidige manier van inzamelen, waarbij verenigingen het papier ophalen en daarvoor een vergoeding krijgen, zorgt ervoor dat de afvalstoffenheffing per jaar per huishouden 3 tot 6 euro hoger is dan wanneer de eigen inzameldienst de inzameling van OPK met minicontainer (240L) verzorgt.

De inzameling van OPK is kwetsbaarder, afhankelijker van externe factoren, minder bedrijfsvoering- en kostenefficiënt wanneer de verenigingen de inzameling verzorgen dan wanneer de gemeente de inzameling zelf zou verzorgen.

De inzamelingfrequentie blijft 1 x in de vier weken huis-aan-huis inzameling, met minimaal 11 inzamelmomenten per kalenderjaar.

Er is sprake van een onrechtmatige situatie. Dit brengt risico’s met zich mee op het gebied van rechtmatigheid en het rechtsgelijkheidsbeginsel. In bijlage 4 is dit risico nader uitgewerkt.

**Wekelijkse frequentie bioafval verlengen van 1 november -> 1 december**
De biobak wordt per 2026 in de periode van vanaf 1 maart tot 1 december wekelijks geleegd.

De wens komt voort uit de Denk Mee enquête en de buitendienst. De buitendienst ziet dat in november meer sortibakken worden afgevuld met bladafval. Door de wekelijkse frequentie een maand te verlengen wordt in november het bladafval beter gescheiden en verhoogt het de service in een periode dat inwoners hun bladafval, dat niet meer in de perken van de tuin past, aan-huis kwijt kunnen. Een maand langer wekelijks legen van de biobak zorgt voor een beperkte verhoging van de afvalstoffenheffing voor alle huishoudens van Tytsjerksteradiel.

**Beperken en terugnemen 2e sortibak voor huishoudens**
Vanaf 2026 is het alleen voor huishoudens vanaf 4 personen mogelijk tegen betaling één extra sortibak aan te vragen. Alle huishoudens van 1 t/m 3 personen zullen per brief worden geïnformeerd over deze wijziging. De eerder verstrekte extra sortibak zal aan huis worden opgehaald. Dit geldt ook voor enkele grotere huishoudens (tot en met 6 personen) die een tweede extra sortibak in gebruik hebben. Huishoudens vanaf 7 personen hebben de mogelijkheid een tweede extra sortibak aanvragen.

Een uitzondering is er voor huishoudens met medisch afval. Zij kunnen een gratis 2$^{e}$ sortibak aanvragen voor de periode dat zij medisch afval hebben.

Het principe van frequentie gestuurd scheiden is dat de ruimte van de sortibak inwoners beweegt hun afval te scheiden zodat alleen de juiste afvalstromen in de sortibak komen. Uit de foto's gemaakt met de camera's van de zijladers blijkt dat wanneer er ruimte is in een container er gelegenheid is de container af te vullen met onjuiste afvalstromen. Dit is onwenselijk en zorgt voor VANG-kilo's, een lager scheidings-en recyclingsresultaat.
Op basis van de gezinsgrootte heeft een huishouden van 1 t/m 3 meer ruimte over in de sortibak dan een huishouden van 4 of meer personen.
In 2026 zal in het uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening deze wijziging worden opgenomen ter besluitvorming van het college van B&W.

Het beperken en terugnemen zorgt voor een beperkte verhoging van de afvalstoffenheffing voor alle huishoudens van Tytsjerksteradiel.

**Evaluatiemoment GBP**

Onderliggende Grondstoffenbeleid is van kracht vanaf 2026. We zien dat de meeste maatregelen uitvoerend van aard zijn en daarmee de bevoegdheid van het college. Het is van belang (tussentijds) de resultaten en ontwikkelingen op het gebied van afvalscheiding en recycling bij te houden en hier als gemeente op te blijven anticiperen zodat het beleid hierop kan worden bijgesteld. In 2030 wordt het gehele Grondstoffenbeleid geëvalueerd en opnieuw ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

# Inhoudsopgave

1. Inleiding ..... 10
1.1 Aanleiding ..... 10
1.2 Doel eindevaluatie 2020-2025 & grondstoffenbeleid vanaf 2026 ..... 10
1.3 Kaders ..... 10
1.4 Medewerkers ..... 13
1.5 Mening inwoners over afvalscheiden in onze gemeente ..... 13
1.6Leeswijzer ..... 13
2. Resumé: Wat wilden we bereiken in 2025? ..... 15
2.1 Wat hebben we afgesproken en hoe wilden we dit bereiken? ..... 15
3.Wat hebben we gedaan in de periode 2020-2025? ..... 17
3.1Invoering grondstoffenbeleid ..... 17
3.2 Stand van zaken maatregelen ..... 17
3.3 Sleutel succes : Inwoners een handelingsperspectief bieden, optimaal en helder communiceren.... 19
4.1 Milieu ..... 20
4.2 Service ..... 24
4.3 Kosten ..... 30
5.Ontwikkelingen Landelijk - Regionaal ..... 32
5.1 Welke ontwikkelingen zijn van invloed op onze afvalinzameling? ..... 32
6. Conclusie: Resultaat Grondstoffenbeleid 2020-2025 ..... 38
6.1 Totaal balans maatregelen ..... 38
6.2Totaal balans doelstellingen 2020-2025 ..... 38
6.3Vertrekpunt Grondstofbeleid vanaf 2026 ..... 38
7. Grondstoffenbeleid vanaf 2026 ..... 41
7.1 Doelstellingen vanaf 2026 ..... 41
7.2 Maatregelen vanaf 2026 ..... 41
7.4 Inzameling oud papier en karton (OPK) ..... 42
7.5 Wekelijkse frequentie bioafval verlengen van 1 nov -> 1 dec ..... 43
7.6 Extra sortibak alleen voor huishoudens vanaf 4 personen ..... 44
7.7 Evaluatiemoment Grondstoffenbeleid ..... 45
Bijlage 1 - Afvalstoffenheffing gemeenten 2025
Bijlage 2 - Resultaten DENK MEE enquête
Bijlage 3 - Infografic – Wat doen wij met uw afval?
Bijlage 4 – Uiteenzetting inzameling Oud Papier en Karton

# 1. Inleiding

Voor u ligt het Grondstoffenbeleid (GBP), het plan om te komen tot een circulaire economie in 2050 op het gebied van huishoudelijk afval. Het onderhavige stuk bestaat uit twee delen:
Het eerste deel beschrijft de eindevaluatie van het uitgevoerde grondstoffenbeleid 2020-2025.
Het tweede deel beschrijft de vastlegging van het beleid vanaf 2026.
Deze delen zijn apart van elkaar te lezen. Dit hoofdstuk omschrijft het kader van het GBP.

## 1.1 Aanleiding

Het Grondstoffenbeleid 2020-2025 dat op basis van deze uitgangspunten is vastgesteld, loopt dit jaar af. Dit vraagt om een eindevaluatie en vaststelling van (nieuwe) ambities en beleid, waarbij rekening wordt gehouden met de huidige en verwachte ontwikkelingen.
Het Grondstoffenbeleid vanaf 2026 geeft duidelijkheid over de stappen die we de komende jaren zetten in Gemeente Tytsjerksteradiel, op weg naar een circulaire afvalvrije economie. De inzameling van het huishoudelijk afval is een zorgplicht van de gemeente. Zonder goede afvalinzameling vervuilt de gemeente en kunnen onhygiënische situaties ontstaan. We werken aan een duurzame manier van inzamelen van afval en grondstoffen, waarmee zowel het milieu als de inwoners gediend zijn en waarbij de kosten beheersbaar blijven.

## 1.2 Doel eindevaluatie 2020-2025 & grondstoffenbeleid vanaf 2026

Het doel is om stil te staan bij het Grondstoffenbeleid 2020-2025, en te kijken waar nu staan en hoever we zijn gekomen. Om vervolgens vooruit te kijken en met ferme pas door te stappen naar een circulaire economie.

In het Grondstoffenbeleid vanaf 2026:

- Leggen we onze ambities vast op het gebied van inzameling en recycling van huishoudelijk afval;
- Beschrijven we welke maatregelen in de komende jaren een bijdrage gaan leveren aan het realiseren van onze doelen;
- Geven we inzicht in de verwachte effecten op milieu, service en kosten
- Leggen we de vervolg maatregelen vast van de uitvoeringsplanning;

## 1.3 Kaders

### 1.3.1 Wetgeving

De gemeente heeft een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval. Dit is vastgelegd in de Wet milieubeheer (artikel 10.21 t/m 10.29).

Landelijk beleid

In een circulaire economie worden spullen die nu nog als afval worden gezien, opnieuw als product hergebruikt of gerecycled. Zo hebben we minder of geen nieuwe grondstoffen uit de aarde nodig. Daarom wil het kabinet dat de economie in 2050 volledig circulair is. In 2023 is in Nederland het Nationale Programma Circulaire Economie (NPCE) van start gegaan. Daarin staan maatregelen om de komende jaren zuiniger om te gaan met grondstoffen.

In het NPCE zijn vier circulariteitsknoppen als strategieën genoemd om deze ambitie te behalen:

**1.** Grondstoffengebruik verminderen
Het verminderen van de Nederlandse grondstoffenvoetafdruk, zowel vanuit productie- als consumptieperspectief.

**2.** Grondstoffen substitutie
Het zoveel mogelijk vervangen van nieuw-gewonnen grondstoffen door grondstoffen die via recycling beschikbaar zijn. Of door duurzame hoogwaardige biogrondstoffen, die hiervoor speciaal geteeld worden (denk aan hout, vlas, suikerbieten). Of het gebruik van andere beschikbare grondstoffen met een lagere milieudruk.

**3.** Levensduurverlenging
Het aansturen op een maximale levensduur voor producten en onderdelen, onder andere door hergebruik, refurbishment (opknappen) en reparatie.

**4.** Hoogwaardige verwerking
Het verbeteren van schone, goed gesorteerde inzamelstromen en terugwinning van materialen. Zodat we die materialen vervolgens weer als grondstof kunnen inzetten om vergelijkbare producten te maken. Dus van plastic verpakking naar plastic verpakking in plaats van naar plastic bermpaaltje.

Om gemeenten te helpen de nodige stappen te zetten richting een circulaire economie heeft de rijksoverheid het programma VANG[1] – Huishoudelijk Afval 2015-2025 ontwikkeld. Dit programma was tot en met 2020 vooral gericht op meer gescheiden inzameling van grondstoffen en minder restafval (100 kg per inwoner per jaar in 2020 en 30 kilo in 2025). In Uitvoeringsprogramma VANG 2021-2025 staat een uitwerking van de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen met concrete doelstellingen voor de komende jaren voor de recycling van ingezamelde grondstoffen. Deze Europese richtlijn bevat recyclingdoelstellingen voor stedelijk afval: dit is niet alleen het afval van huishoudens, maar ook van kantoren, winkels en diensten. In 2020 was het recyclepercentage voor stedelijk afval in Nederland gemiddeld 52,5%. Dat betekent dat meer dan de helft van al het stedelijk afval dat in 2020 vrij kwam beschikbaar is gekomen voor recycling.

Op basis van deze Europese richtlijn luiden de Nederlandse doelstellingen voor stedelijk afval voor de komende jaren als volgt:
* 2025: 55% recycling
* 2030: 60% recycling

Als gemeente hebben we geen zicht op het afval van kantoren, winkels en diensten; dit valt ook buiten onze zorgplicht. We kiezen ervoor om in dit grondstoffenbeleid de Europese recycledoelstellingen te hanteren voor (alleen) het huishoudelijk afval van onze inwoners (zie ook het kader).

**Een gemiddeld recyclepercentage voor Nederland van 55% betekent dat van elke 100 kg huishoudelijk afval die inwoners aanbieden uiteindelijk 55 kg daadwerkelijk wordt ingezet als grondstof voor nieuwe producten.*

We hebben als gemeente twee manieren om tot meer recycling van grondstoffen te komen:

**1.** door meer grondstoffen gescheiden in te zamelen die nu nog in het restafval verdwijnen;
**2.** door de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen te verbeteren (minder vervuiling, minder stoorstoffen).

### 1.3.2 De weg van Tytsjerksteradiel, op naar een circulaire economie

In 2021 heeft de raad de duurzaamheidsagenda Tytsjerksteradiel vastgesteld. “Duorsum Tegearre dwaan” en de Friese Energiestrategie. De doelstelling voor Tytsjerksteradiel is in 2040 energieneutraal te zijn. De behaalde resultaten met het Grondstoffenbeleid zijn onderdeel en draagt bij aan van de duurzaamheidsagenda.Het Grondstoffenbeleid is ons beleidsdocument om invulling te geven aan de wettelijke taken met als grondslag de Wet Milieubeheer (artikel 10) op het gebied van afvalinzameling. Ook is het onderdeel van de uitwerking van de duurzaamheidsagenda.

Het Grondstoffenbeleid is in 2019 (kenmerk S2019-21685) vastgesteld om invulling te geven aan de opgave om richting de Van Afval Naar Grondstof (VANG)-doelstellingen te gaan. Na 3 jaar is een tussenbalans opgemaakt van het uitgevoerde beleid. De raad is in 2020 en 2021 op diverse momenten via de LIST geïnformeerd over de invoering van het nieuwe afvalbeleid met (LIST-stukken S2020-09077, S2021-10762, S2021-12477 en S2021-29962) en 21 september 2023 is de tussenevaluatie Grondstoffenbeleid (S2023-12690) behandeld. Uit de tussenevaluatie blijkt dat we op de goede weg zijn. Ten opzichte van 2018 en andere Friese gemeenten hebben we met Frequentie Gestuurd scheiden een grote stap gemaakt in het terugdringen van kilo’s verbrand huishoudelijk afval en scheidingspercentage. Dit door inwoners een drempelverlagende service te geven en zij afgedankte spullen en grondstoffen naar de milieustraat en meerdere ondergrondse containers kunnen brengen. Dit tegen een relatief lage afvalstoffenheffing.

Het grondstoffenbeleid vertaalt onze visie “Op nei in sirkelgong ekonomy” in strategische doelstellingen en maatregelen om samen met de inwoners van Tytsjerksteradiel te zorgen voor vermindering en hergebruik van huishoudelijk afval. Het uitgangspunt hierbij is de VANG-doelstelling, met het plan met de meeste meerwaarde voor service aan en kosten voor onze inwoners. Om dit te behalen hebben we in onze gemeente een aantal stappen te zetten. Onterechte kilo’s aan grondstoffen moeten uit de Sortibak (grijze container) en juist gescheiden worden voor een optimaal resultaat.

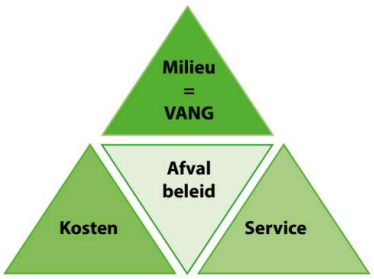


*Figuur 1 De Afvaldriehoek*

In deze eindevaluatie en de vaststelling van het grondstoffenbeleid vanaf 2026 hanteren we de aspecten van de Afvaldriehoek (milieu, service en kosten).

Op wereldschaal is, na het vaststellen van het Grondstoffenbeleid in 2019, veel gebeurd en veranderd wat van invloed is op de wereldeconomie, productie en levering van producten en aanwezigheid van grondstoffen. Op dit moment hebben we te maken met schaarste aan grondstoffen en hogere grondstof- en energieprijzen.
Deze ontwikkelingen hebben invloed op de afvalinzameling en -verwerking van huishoudelijk afval van inwoners in onze gemeente. Daarnaast heeft de inwoner/consument een cruciale rol in het proces om de hoeveelheid huishoudelijk afval te verminderen en grondstoffen uit ons afval te hergebruiken.

Het loont om afval te voorkomen en afval te scheiden, voor zowel het milieu als voor de portemonnee, en daarmee het temperen van het stijgen van de afvalstoffenheffing.

## 1.4 Medewerkers

Aandachtspunten vanuit de medewerkers vanuit onze binnen- en buitendienst zijn meegenomen in de eindevaluatie grondstoffenbeleid en vaststelling Grondstoffenbeleid 2026.

## 1.5 Mening inwoners over afvalscheiden in onze gemeente

Via het participatieplatform “Denk mee met Tytsjerksteradiel” hadden inwoners in maart 2025 de gelegenheid hun mening te geven over afvalscheiden in onze gemeente. Via diverse kanalen, zowel online als fysiek, is de enquête onder de aandacht gebracht. De enquête is goed verspreid, door veel inwoners uit alle dorpen ingevuld In bijlage 2 is de rapportage van de uitkomsten van de enquête opgenomen. De belangrijkste conclusies zijn meegenomen in de eindevaluatie grondstoffenbeleid en vaststelling Grondstoffenbeleid 2026.

## 1.6 Leeswijzer

Het onderhavige stuk bestaat uit twee delen:
Deel 1: hoofdstuk 2 t/m 6 gaat over de eindevaluatie van het uitgevoerde grondstoffenbeleid 2020-2025.
Deel 2: In hoofdstuk 7 is het Grondstoffenbeleid vanaf 2026 uitgewerkt.
Deze delen zijn apart van elkaar te lezen.

In de eindevaluatie en vaststelling grondstoffenbeleid 2026 komt het volgende aan bod:

In hoofdstuk 2 t/m 6 kijken we terug:
- In hoofdstuk 2 beschrijven we: Wat zijn de algemene doelen van het Grondstoffenbeleid 2020 -2025 en hoe willen we die bereiken? Hoofdstuk 3 geeft antwoord op de vraag: Wat hebben we al gedaan? Binnen het plan, waarbij een trendbreuk in de afvalinzameling plaatsvindt, zijn maatregelen opgenomen om de afvalscheiding zo optimaal en klantgericht mogelijk te maken. We geven aan hoe de invoer van het Grondstoffenplan is verlopen en hoever we zijn met de maatregelen. Hoofdstuk 4 beschrijft de tussenresultaten na 4 jaar. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de landelijke en regionale ontwikkelingen. Ten slotte maken we in hoofdstuk 6 de eindbalans op van 2020-2025 en geven we het vertrekpunt vanaf 2026.

In Hoofdstuk 7 kijken we vooruit:
- Het Grondstoffenbeleid vanaf 2026: beschrijven we welke stappen we zetten we zetten vanaf 2026.

# Eindevaluatie Grondstoffenbeleid 2020-2025

# Hoofdstuk 2 t/m 6

# 2. Resumé: Wat wilden we bereiken in 2025?

In dit hoofdstuk herhalen we kort de algemene doelen van het Grondstoffenbeleid 2020-2025 en hoe we dit wilden bereiken.

## 2.1 Wat hebben we afgesproken en hoe wilden we dit bereiken?

### 2.1.1 Milieu

De raad wil zich inzetten om de landelijke– milieudoelstellingen Van Afval Naar Grondstof (VANG) voor 2025 te behalen. Het Grondstoffenbeleid is in 2019 (kenmerk S2019-21685) vastgesteld om invulling te geven aan de opgave om richting de Van Afval Naar Grondstof (VANG)-doelstellingen* te gaan- in 2025 nog 30 kilo afval per inwoner te verbranden en 90% van ons afval te scheiden.

We willen scheidingsdoelstellingen halen en steeds meer stappen zetten naar een circulaire economie. We streven naar een zo hoog mogelijk scheidingsrendement en service voor de juiste prijs. Het verlagen van de hoeveelheid restafval kunnen we bereiken door een trendbreuk te realiseren in de afvalinzameling, waarbij we rekening houden met de afvaldriehoek gebaseerd op milieu, service en kosten. We willen de VANG-doelstellingen behalen met het meest gunstige plan voor service en kosten voor onze inwoners. Om dit te behalen hebben we in onze gemeente nog een aantal stappen te zetten:

- Onterechte kilo's aan grondstoffen moeten uit de Sortibak (grijze container) en juist gescheiden worden voor een optimaal resultaat. Het gaat hierbij om het bioafval, oud papier, textiel, glas, elektrische apparaten, klein chemisch afval (KCA) en milieustraatstromen.
- De VANG kilo's restant grof huishoudelijk afval moeten omlaag.
- De VANG kilo's restant bouw- en sloopafval moeten omlaag.

Accentwijzigingen in de landelijke doelstellingen worden beschreven in hoofdstuk 5.

**Dit is het afval wat overblijft na nascheiding van het afval uit de sortibak en op de milieustraat (100% van de groot huishoudelijke container en 50% van het ongesorteerd bouwafval).*

### 2.1.2 Service

De mate van service die wij bieden aan inwoners bepaalt of we de afvalscheidingsdoelstellingen halen. Hoe makkelijker we het scheiden van grondstoffen maken en burgers een handelingsperspectief geven, hoe eerder zij gemotiveerd zijn om ze apart te houden. Los van de scheidingsdoelstellingen willen we dat bewoners tevreden zijn met onze service.
We hebben de volgende twee service-doelen met het Grondstoffenbeleid:

1. Elk huishouden kan waardevolle grondstoffen zoals bioafval, oud papier en karton, textiel, glas, elektrische apparaten en klein chemisch afval (KCA) en milieustraatstromen gemakkelijk gescheiden aanbieden.
2. Inwoners zijn tevreden over de service van de gemeente Tytsjerksteradiel.

Dit tegen een algehele hogere service en het streven de kostenstijgingen beperkt te houden. In het grondstoffenbeleid heeft de raad aangegeven hoe het om wil gaan met het inzamelen, ophalen en verwerken van het huishoudelijke afval.

### 2.1.3 Planning Grondstoffenbeleid 2020-2025

Onderstaand (figuur 2) is de uitvoeringsplanning van het Grondstoffenbeleid opgenomen. In hoofdstuk 6 gaan we in of de planning van het GBP is gehaald, motiveren we de keuze voor nascheiding PMD en de huidige wijze van afvalinzameling.

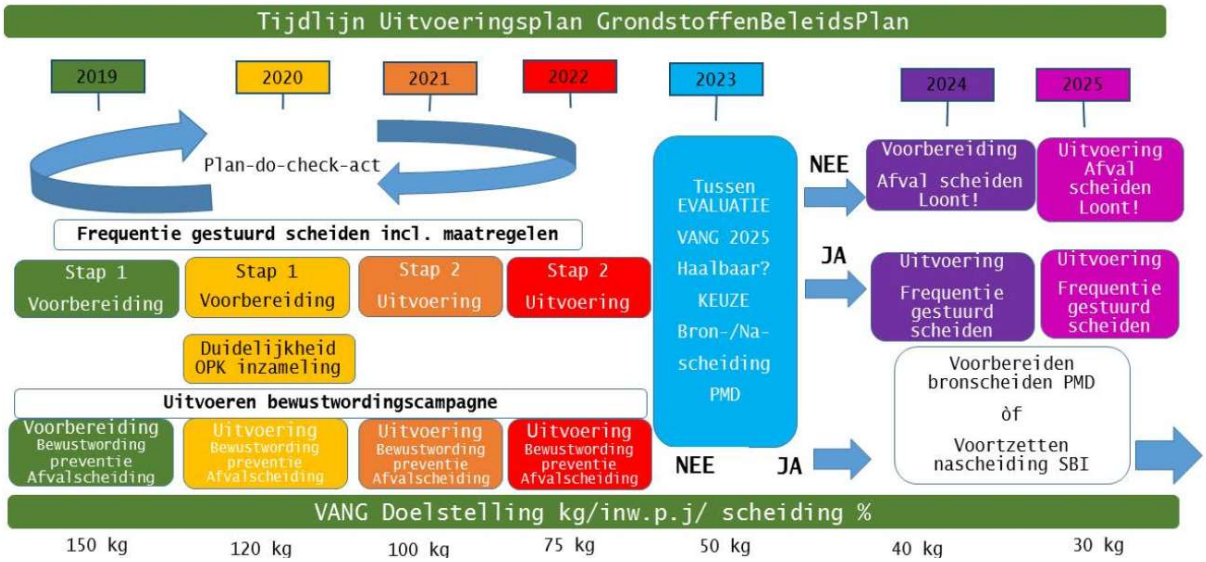


*Figuur 2 Planning Grondstoffenbeleid 2019 tm 2025 –Frequentie Gestuurd Scheiden*

### 2.1.4 Kosten

Grondstoffen leveren meer op wanneer ze worden hergebruikt, o.a. besparing van grondstoffen, stikstof en CO2 reductie, dan wanneer ze worden verbrand. Daarnaast kost het verbranden van restafval geld en wordt een afvalverbrandingsbelasting geheven. We streven naar een zo hoog mogelijk scheidingsrendement en service voor de beste prijs. We hebben de volgende ambities:

1. Een duurzame bedrijfsvoering ten aanzien van de afvalinzameling op basis van continue afweging van milieu, service en kosten.
2. Effecten van de maatregelen op de hoogte van de afvalstoffenheffing moeten voor de meeste gezinssituaties meevallen, mits zij hun afval goed scheiden.

We zetten onze aanpak voor strategische kostenbeheersing voort. We combineren gedetailleerd inzicht in onze kosten en opbrengsten met een continue focus op efficiëntieverbetering. De doelstellingen op het gebied van milieu en service zijn hierin leidend. Kostenstijging ten gevolge van inflatie kunnen we niet voorkomen, maar door goede marktkennis kunnen we wel continu blijven zoeken naar de gewenste duurzame oplossingen en verwerkingsmethoden die vanuit kostenoogpunt het meest gunstig zijn.

We bereiken onze ambities en doelen door in te zetten op de volgende zaken:

- Zorgen dat de inkomsten uit de afvalstoffenheffing (bij vast of eventueel variabel tarief) de totale afvalkosten blijven dekken (100% dekking).
- Doorrekenen van de inflatie in de afvalstoffenheffing om deze kostenstijging te kunnen dekken.
- Blijven monitoren van de kosten en opbrengsten per afvalstroom om goed zicht te houden op de kosten per inzameleenheid.

# 3. Wat hebben we gedaan in de periode 2020-2025?

In dit hoofdstuk herhalen we de vastgestelde maatregelen van het Grondstoffenbeleid. Daarnaast geven we aan hoe de invoer van de maatregelen uit het Grondstoffenbeleid zijn verlopen. En geven we aan hoever we zijn met de maatregelen.

## 3.1 Invoering grondstoffenbeleid

Er is afgelopen van 2020 t/m 2025 trapsgewijs een nieuwe manier van afvalinzameling ingevoerd, aan de hand van twee stappen:

### > Stap 1

De eerste stap die in 2020 is uitgevoerd om optimale afvalscheiding mogelijk te maken is ervoor zorgen dat de basis infrastructuur en diensten op orde zijn zodat optimale afvalscheiding mogelijk is. Maatregelen zijn o.a. het verruimen van de openingstijden van milieustraat en composteerterrein, kca wekelijks brengen, 0-tarief voor gesorteerd afval op de milieustraat, en het uitbreiden van de ondergrondse containers voor textiel en glas om de brengvoorzieningen gemeente dekkend te maken. Daarnaast is ingezet om de kennis van en bewustwording over afvalscheiding van onze inwoners te vergroten. Verstrekken van informatie en communicatie met onze inwoners in de vorm van een bewustwordingscampagne draagt bij aan een optimale afvalscheiding.

### > Stap 2

Vervolgens zijn we 2021 overgegaan op een andere manier van inzamelen: Frequentie Gestuurd scheiden geeft inwoners een extra prikkel om restafval nog beter te scheiden, in combinatie met verdere maatregelen. 'Frequentie Gestuurd scheiden' gaat uit van het stimuleren van betere scheiding door aanpassing in de frequentie van de inzameling met een volume prikkel. We halen het restafval 1 keer in de 3 weken op en de container met bioafval wordt in de periode van vanaf 1 maart tot 1 november wekelijks geleegd.

## 3.2 Stand van zaken maatregelen

De meeste maatregelen van het grondstoffenbeleid en nieuwe maatregelen aangegeven in de tussenevaluatie grondstoffenbeleid zijn inmiddels uitgevoerd. Een aantal zijn nog in uitvoering. Andere maatregelen kunnen we gemotiveerd niet realiseren, zoals aangegeven in tabel 1.

*Tabel 1 Stand van zaken maatregelen*

| | Nr | Maatregelen | | Gerealiseerd |
|---|---|---|---|---|
| | 0 | Frequentie gestuurd scheiden | ✓ | 1-1-2021 |
| Brengvoorzieningen Milieustraat & Composteerterrein | 1 | Openingstijden verruimen naar 1800 uren per jaar open | ✓ | 1-1-2020 |
| | 2 | Uitbreiden Klein chemisch afval brengmogelijkheid 1 x per week | ✓ | 1-1-2020 |
| | 3 | Beperkt 0-tarief: alle gescheiden en herbruikbare stromen gratis.<br>Niet gescheiden en niet herbruikbare stromen een tarief hanteren die mensen beweegt tot het gescheiden aanbieden. De tarifering vindt plaats op basis van auto, aanhanger enkel- en tandemasser. Inbreng met grote (landbouw) voertuigen als trekkers en vrachtauto's zijn niet meer toegestaan op de milieustraat.<br>Periodiek postcode-controle om afvaltoerisme te voorkomen. | ✓ | 1-1-2020 |
| | 4 | Grensoverschrijdend gebruik milieustraat met buurgemeenten onderzoeken | ✓ | geen overeenstemming met regiogemeenten |
| | 5 | Onderzoeken toekomstbestendigheid Milieustraat en Composteerterrein | ✓ | onderdeel van het raadsprogramma / coalitieakkoord |
| Openbare brengvoorzieningen | 6 | Brengvoorzieningen textiel en glas per wijk/dorp uitbreiden | ✓ | 2021, uitloop begin 2022 |
| | 7 | (Afgesloten) biobak bij ondergrondse restafvalcontainers plaatsen | ✓ | najaar 2022 |
| Reguliere Aan- huis inzameling | 8 | Nieuwe overeenkomst verwerking Oud papier en karton (OPK). Nieuw vastgesteld OPK-beleid 2021-2025. Verenigingen voeren, de OPK-inzameling minimaal 11 keer per jaar uit (m.u.v. de zomervakantie). Dit met vastgestelde (garantie)vergoedingen. Wanneer blijkt dat een vereniging niet meer kan voldoen aan de inzamelingsafspraken, neemt de gemeente de inzameling over met minicontainers en gaat de oud papier inzameling naar een inzamelfrequentie van 1x in de 4 weken. | ✓ | 2021<br>De gemeente verzorgt de OPK-inzameling per 2021 in Suwâld en Noardburgum en per 2024 in Wyns |
| Extra Aan-huis inzameling | 9 | Klein chemisch afval: afschaffen aan-huis inzameling 2x per jaar | ✓ | 1-1-2020 |
| | 10 | Grof huishoudelijk afval: afschaffen aan-huis inzameling. | ✓ | 1-1-2020 |
| | 11 | Grof huishoudelijk afval en Bouw- en Sloopafval: Nasorteren op milieustraat | ✓ | extern geregeld, te weinig ruimte op de milieustraat |
| | 12 | Snoeiafval haalservice (meer) kostendekkend maken | ✓ | 1-1-2020 |
| Nulsituatie | 13 | Nulsituatie afvalinzameling vastleggen | ✓ | 2019 |
| Communicatie Kennis en gedrag | 14 | Eigen campagne afvalscheiding opzetten en uitzenden | ✓ | 2020 |
| | 15 | Naar een digitale afvalkalender | ✓ | 1-1-2021 |
| Coaching | 16 | Afvalcoach als onderdeel van de functies binnen de afvalinzameling (intern) | ✓ | 1-1-2020 |
| Toezicht en Handhaving | 17 | Inzet Buitengwoon opsporingsambtenaar (BOA) | ✓ | 1-1-2020 |
| | 18 | Tarief verhogen extra Sortibak naar 150,- euro per jaar | ✓ | 1-1-2020 |
| | 19 | Inwoners mogelijkheid geven zak fijn huishoudelijk afval (wat in de sortibak hoort) apart weg te brengen naar de milieustraat | ✓ | 1-1-2020 |
| | | Aanvullende maatregelen 2022-2025 | | Realisatie |
| Stimuleren bewustwording afvalscheiding en aanbieden container | 20 | Inwoners persoonlijke brieven versturen o.a.: alleen juist afval in biobak, sortibak, container met gesloten deksel aanbieden. | ✓ | vanaf mei 2024, doorlopend |
| Stimuleren afvalpreventie : naar meer "voorkomen" van afval | 21 | Zero waste tour samen met andere gemeenten organiseren en betrekken in de campagne Samen Halen we alles eruit | ≈ | Organiseren met andere friese gemeenten niet gelukt; planning 2026/2027 |
| | 22 | Rondleidingen nascheidingsinstallatie Omrin en de gemeentelijke milieustraat organiseren. Actief onder de aandacht brengen bij inwoners, dorpsbelangen en scholen. | ✓ | vanaf mei 2024, doorlopend |
| | 23 | Onderzoeken of we informatiepakketten Afval aan nieuwe inwoners kunnen gaan verstrekken | ≈ | Niet gelukt i.v.m. 3j. durende kwestie OPK dossier Burgum; planning 2025/2026/2027 |
| | 24 | Terugdringen en voorkomen van luierafval en incontinentiematiemateriaal.Onderzoeken hoe we het gebruik van wasbare luiers kunnen stimuleren | ≈ | Niet gelukt i.v.m. 3j. durende kwestie OPK dossier Burgum; planning 2025/ 2026/2027 |
| | 25 | Onderzoeken hoe we ongeadresseerd drukwerk kunnen beperken | ≈ | Niet gelukt i.v.m. 3j. durende kwestie OPK dossier Burgum; planning 2025/ 2026/2027 |
| Stimuleren verlengen levensduur spullen | 26 | Bewustwording vergroten voor het verlengen van de levensduur van spullen door deze te repareren, opknappen, reviseren, hergebruiken | ≈ | Niet gelukt i.v.m. 3j. durende kwestie OPK dossier Burgum; planning 2025/ 2026/2027 |

### 3.2.1 Hoe is de invoering van het grondstoffenbeleid verlopen?

Frequentie gestuurd scheiden in combinatie met de andere maatregelen:
De voorbereiding op en de uitvoering van de invoering van de belangrijkste maatregel "Frequentie Gestuurd scheiden" is vanaf 1 januari 2021, ondanks het invoeren van deze ingrijpende maatregel voor inwoners en de diverse lockdowns in de Corona periode vrij geruisloos gegaan.

## 3.3 Sleutel succes : Inwoners een handelingsperspectief bieden, optimaal en helder communiceren

Bij een groot deel van de huishoudens gaat het goed en heeft men een weg gevonden zodat hun afval in de sortibak past: door goed hun afval te scheiden, door lucht uit de verpakkingen te halen en/of het afval los in de sortibak te doen. Voor een aantal inwoners betekent dit echter wel een aanpassing in hoe men om moet gaan met hun afval. Een beperkt aantal inwoners geeft aan nog steeds niet uit te komen met de ruimte in de sortibak. De redenen en situatie bij deze mensen is verschillend en dit vraagt elke keer een andere benadering. Door goed te luisteren naar waar men tegen aan loopt en hoe de samenstelling van het huishouden is of hoe men woonachtig is wordt op maat advies gegeven.

**Handelingsperspectief bieden:**

Inwoners die na het toepassen van alle tips niet goed uitkomen kunnen gratis hun zakken met huishoudelijk afval brengen naar de ruim geopende milieustraat in Burgum. Inwoners kunnen dan in dezelfde rit hun gesorteerde spullen én zakken met huishoudelijk afval meenemen naar de milieustraat. Voor inwoners die structureel niet uitkomen is er de mogelijkheid om eventueel een extra sortibak aan te vragen (een huishouden vanaf 6 personen of 5 personen met 1 kind in de luiers tegen een gereduceerd tarief).

De vrij geruisloze overgang is, naar ons idee, te danken aan de volgende aspecten:

- We hebben ruim een jaar voorafgaande aan de maatregel Frequentie gestuurd Scheiden de tijd genomen voor het gedegen opzetten en via alle gemeentelijke mediakanalen uitrollen van een bewustwordingscampagne. Deze campagne is inhoudelijk door de beleidsmedewerkers Afval in samenwerking met afdeling communicatie uitgewerkt en gedeeld. Tegelijkertijd hebben we de campagne van "Samen Halen We Alles Eruit" gedeeld. De boodschappen van beide campagnes versterkten elkaar.
- Daarnaast heeft het gewerkt om de drempel te verlagen om afval te scheiden en tegelijk de service te verhogen. Inwoners kunnen hun gesorteerde afvalstromen gratis en op meer momenten brengen op de milieustraat en het composteerterrein en naar meer ondergrondse containers voor glas en textiel.
- Ten slotte heeft het vlot persoonlijk beantwoorden van vragen en klachten van inwoners en hun volledig te informeren over het nieuwe afvalbeleid en uitgebreide informatie en FAQ op de website bijgedragen.

Op eigen kracht, met een klein team van buiten- en binnendienstmedewerkers, hebben we het beleidsplan vormgegeven én uitgevoerd. Dat de uitvoering van de afvalinzameling door de eigen dienst wordt uitgevoerd, is mede een succesfactor. Elke medewerker met raakvlakken tot de afvalinzameling is een afvalcoach en draagt dit ook zo uit. Korte lijnen, grote betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel vanuit alle medewerkers en samen één doel willen behalen zijn hierbij de kernwoorden. Ook het snel schakelen met een eigen dienst ten het persoonlijke maatwerk wat we met de eigen dienst kunt leveren is ook een succesfactor.

# 4. Wat zijn de eindresultaten na 5 jaar?

In dit hoofdstuk geven we aan de hand van de afvaldriehoek aan wat de eindresultaten zijn. We gaan in op detailcijfers van het aangeboden afval in relatie tot de VANG-kilo's en vragen, klachten, meldingen, opmerkingen en de mening van inwoners. Maar ook cijfers van aangevraagde extra sortibakken, de milieustraat, het huidige beeld van de openbare ruimte in relatie met dumpingen en zwerfafval.

## 4.1 Milieu

### 4.1.1 Resumé peiljaar 2018

Bij de vaststelling van het grondstoffenbeleid gingen we uit van cijfers van 2018. Op dat moment verbrandden we na afvalscheiding per inwoner nog 136 kilo huishoudelijk afval, de VANG-kilo's* en hadden we een afvalscheidingspercentage van 75 %.

**Dit is het afval wat overblijft na nascheiding van het afval uit de sortibak en op de milieustraat 100% van de groot huishoudelijke container en 50% van het ongesorteerd bouwafval.*

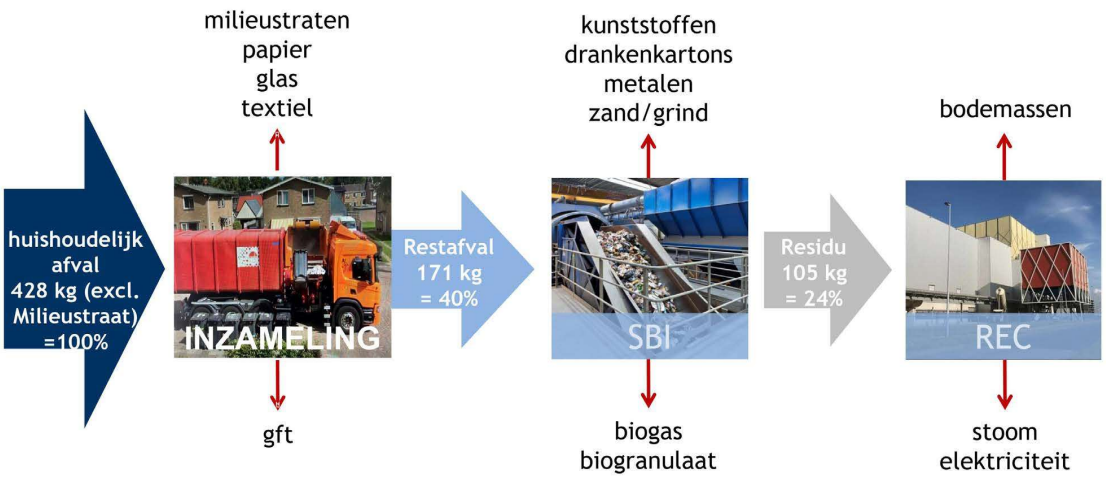


*Figuur 3 Proces van afval per inwoner totaal, bronscheiding, nascheiding en uiteindelijk verbrand afval 2018*

In 2018 produceerden onze inwoners gemiddeld per inwoner 428 kilo huishoudelijk afval, zie figuur 3. Dit is exclusief 31 kilo bouw- en sloopafval en grof huishoudelijk afval. In 2018 is door onze inwoners 257 kilo (60 gewichts%) brongescheiden. Het gaat daarbij om bioafval, oud papier en karton, textiel, glas, elektrische apparaten, klein chemisch afval en milieustraatstromen. Het andere deel van het afval kan men in onze gemeente via de Sortibak aanbieden. Dit was 171 kilo per inwoner in de Sortibak. Het gaat hierbij om plastic, metalen en drankenkartons, luiers en ondefinieerbaar restafval. Het afval in de Sortibak wordt nagescheiden in de Sorteer- en bewerkingsinstallatie van Omrin. In 2018 werd 66 kilo per persoon van het afval nagescheiden. Uiteindelijk werd er nog 136 kilo verbrand, inclusief de 31 kilo bouw- en sloopafval en grof huishoudelijk afval.

### 4.1.2 Jaarcijfers 2024

Over 2024 verbrandden we na afvalscheiding per inwoner 97,8 kilo huishoudelijk afval, de VANG-kilo's* en hadden we een afvalscheidingspercentage van 82 % (figuur 4). In bijlage 3 is een simplistische weergave in een infografic opgenomen.

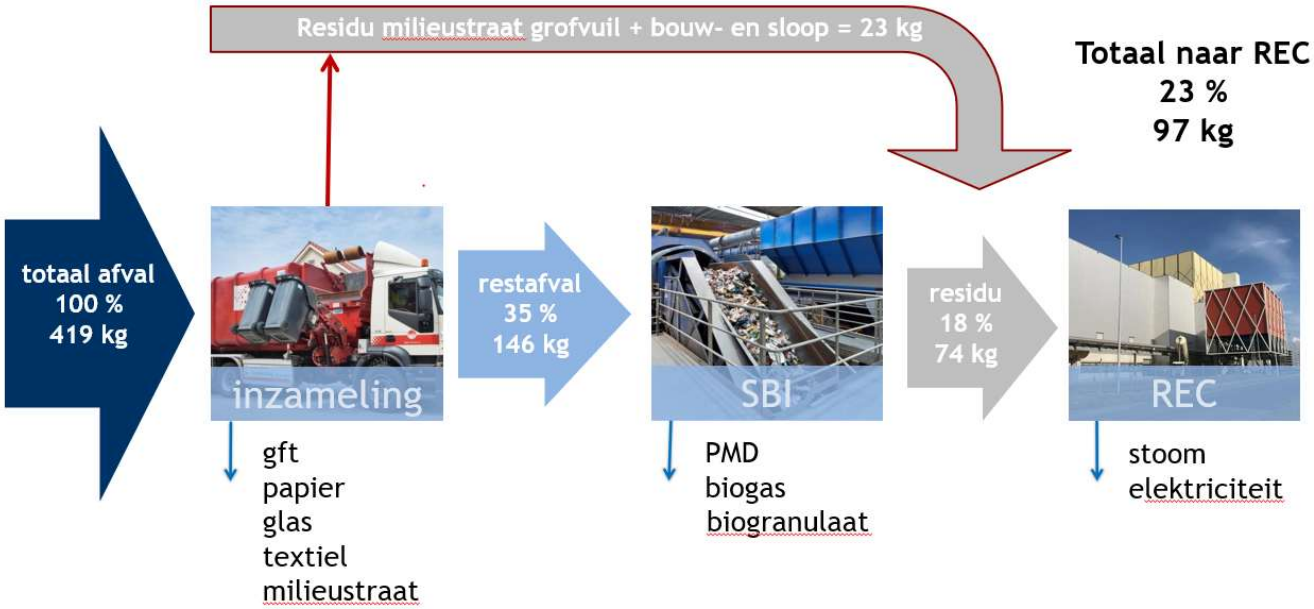


*Figuur 4 Proces van afval per inwoner totaal, bronscheiding, nascheiding en uiteindelijk verbrand afval 2024*

De totaalresultaten van het GBP laten een positief beeld zien. Uit figuur 5 blijkt dat we op de tweede plek staan van de Fryske gemeenten die het minste huishoudelijk afval verbranden. Op de eerste plek staat gemeente Heerenveen, die 7 acht kilo afval minder per inwoner verbrand afval dan Tytsjerksteradiel. Ondanks de lockdowns en meer ingezameld huishoudelijk restafval, waardoor bij andere gemeenten meer afval verbrand werd, is in Tytsjerksteradiel over 2020 vrijwel geen stijging gezien in het aantal kilo verbrand afval.

Vanaf 2021 is er minder huishoudelijk restafval (hha) (via de sortibak, inclusief de ingezamelde zakjes restafval op de milieustraat) ingezameld. In 2022 zamelden we het minste aantal tonnen in, 4563 ton. De afgelopen 2 jaar is er lichte stijging in de hoeveelheid ingezameld hha te zien, dit geldt voor alle gemeenten in Fryslân. Ten opzichte van 2018 zamelen we nu (5.427 ton - 4.759 ton) 668 ton minder huishoudelijk afval in, dit is 146 kilo per inwoner.

Andere deelstromen/ grondstoffen zamelen we nu meer gescheiden in. Op de milieustraat komt er steeds minder grof huishoudelijk afval (GHA) in de container terecht omdat er vooraf beter gescheiden wordt. Ten opzichte van 2018 (24,3 kilo) is dit in 2024 per inwoner nog 14,1 kg.

Wat opvalt is dat in Tytsjerksteradiel, maar ook in alle andere Friese gemeenten, de hoeveelheid ingezameld Overig Bouw en Sloopafval de laatste jaren is toegenomen, van 7,8 in 2028 naar 18,5 in 2024. 50% van het Overig B&S afval wordt nagescheiden en wordt hergebruikt, de andere 50% wordt verbrand.

Ook is er een trend zichtbaar dat er meer bouwgerelateerde afvalstromen op de milieustraten worden gebracht.

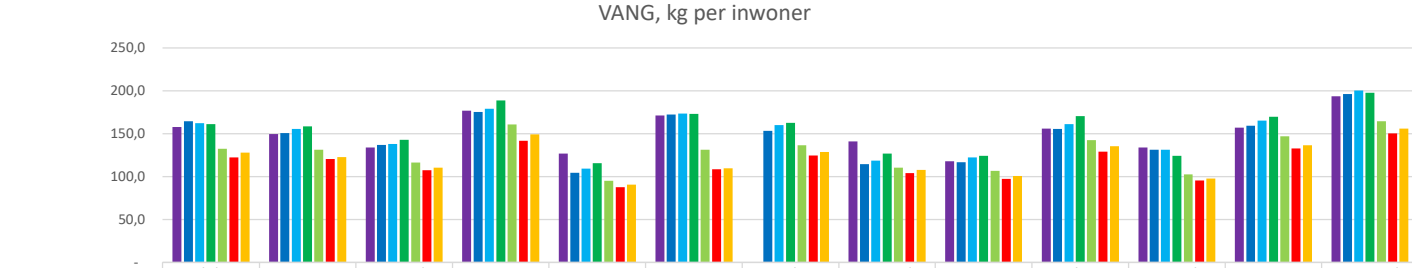


| | Achtkar-spelen | Dantuma diel | De Fryske Marren | Harling-en | Heeren-veen | Leeuwar-den | Noard east Fryslan | Ooststel-lingwerf | Opster-land | Sudwest Fryslan | Tytsjerk-steradiel | Waad-hoeke | Weststel lingwerf |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Realisatie 2018, 61,6% | 157,8 | 149,5 | 133,9 | 176,9 | 126,9 | 171,2 | - | 141,2 | 117,8 | 155,8 | 134,1 | 156,9 | 193,6 |
| Realisatie 2019, 62,6% | 164,6 | 150,8 | 136,8 | 175,2 | 104,4 | 172,5 | 153,6 | 114,3 | 116,6 | 155,6 | 131,3 | 159,1 | 196,4 |
| Realisatie 2020, 59,1% | 162,2 | 155,5 | 138,0 | 179,2 | 109,4 | 173,7 | 160,1 | 118,7 | 122,3 | 161,0 | 131,2 | 165,4 | 200,2 |
| Realisatie 2021, 64,7% | 161,4 | 158,8 | 142,9 | 188,6 | 115,5 | 173,1 | 162,8 | 127,0 | 124,0 | 170,4 | 124,0 | 169,7 | 197,8 |
| Realisatie 2022, 56,3% | 132,3 | 131,1 | 116,4 | 160,6 | 95,2 | 131,4 | 136,5 | 110,2 | 106,4 | 142,6 | 102,7 | 146,8 | 164,3 |
| Realisatie 2023, 50,7% | 122,5 | 120,5 | 107,4 | 142,0 | 87,9 | 108,4 | 124,6 | 104,0 | 97,2 | 129,0 | 95,7 | 132,9 | 150,4 |
| Realisatie 2024, 51,0% | 128,1 | 123,0 | 110,4 | 149,3 | 90,7 | 109,5 | 128,6 | 107,9 | 100,6 | 135,4 | 97,8 | 136,4 | 156,0 |

*Figuur 5 VANG-kilo's t/m 2024 – per inwoner*

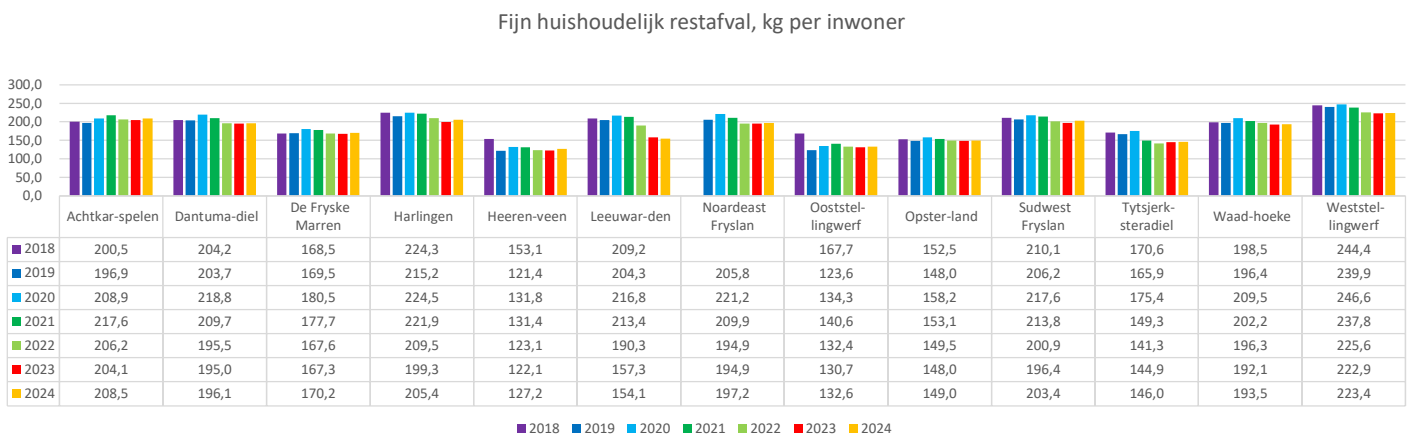


| | Achtkar-spelen | Dantuma-diel | De Fryske Marren | Harlingen | Heeren-veen | Leeuwar-den | Noardeast Fryslan | Ooststel-lingwerf | Opster-land | Sudwest Fryslan | Tytsjerk-steradiel | Waad-hoeke | Weststel-lingwerf |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2018 | 200,5 | 204,2 | 168,5 | 224,3 | 153,1 | 209,2 | | 167,7 | 152,5 | 210,1 | 170,6 | 198,5 | 244,4 |
| 2019 | 196,9 | 203,7 | 169,5 | 215,2 | 121,4 | 204,3 | 205,8 | 123,6 | 148,0 | 206,2 | 165,9 | 196,4 | 239,9 |
| 2020 | 208,9 | 218,8 | 180,5 | 224,5 | 131,8 | 216,8 | 221,2 | 134,3 | 158,2 | 217,6 | 175,4 | 209,5 | 246,6 |
| 2021 | 217,6 | 209,7 | 177,7 | 221,9 | 131,4 | 213,4 | 209,9 | 140,6 | 153,1 | 213,8 | 149,3 | 202,2 | 237,8 |
| 2022 | 206,2 | 195,5 | 167,6 | 209,5 | 123,1 | 190,3 | 194,9 | 132,4 | 149,5 | 200,9 | 141,3 | 196,3 | 225,6 |
| 2023 | 204,1 | 195,0 | 167,3 | 199,3 | 122,1 | 157,3 | 194,9 | 130,7 | 148,0 | 196,4 | 144,9 | 192,1 | 222,9 |
| 2024 | 208,5 | 196,1 | 170,2 | 205,4 | 127,2 | 154,1 | 197,2 | 132,6 | 149,0 | 203,4 | 146,0 | 193,5 | 223,4 |

*Figuur 6 Hoeveelheid ingezameld fijn huishoudelijk restafval 2018-2024 – kg per inwoner*

## 4.1.3 Ingezamelde hoeveelheid afvalstromen per inwoner, t.o.v. 2018

| Stroom | 2018 - 2024 Verschil ingezameld Gewicht (kg) Effect p. inw/jaar |
|---|---|
| Huishoudelijk afval | -24,6 |
| Bioafval | 33,7 |
| Papier/ karton (huis-aan-huis en milieustraat) | -10,4 |
| Glas | -3,0 |
| Groot restafval | -10,2 |
| Totaal bouw en sloop | 8,2 |
| Overig Bouw&sloop | 10,7 |

*Tabel 2 Ingezamelde hoeveelheid afvalstromen per inwoner ten opzichte van 2018*

Ten opzichte van 2018 is in tabel 7 per inwoner een reductie te zien van restafval van circa 24,6 kg. Reductie van deze stroom zorgt voor minder VANG kilo's. We zien dat er 33,7 kilo meer bioafval is ingezameld. In de lockdowns is er meer papier en karton ingezameld, maar er is een trend dat dit de laatste jaren afneemt door minder papiergebruik. In Burgum verdwijnt huishoudelijk papier in de bedrijfspapier route/ via de containers op de loswal van OPA (bron: LIST Z2024-02840 / S2024-21858, resultaat DENK MEE enquête en grote verschillen ingezamelde hoeveelheden OPK in Burgum).

Op de milieustraat is in 2024, vergeleken met 2018, totaal meer afval (in gewicht) door inwoners gebracht. In 2020 en 2021 tijdens de corona-periodes zijn meer deelstromen gebracht, toen de milieustraat een uitje was. De afvalstromen die vrijkomen bij bouw- en sloopwerkzaamheden door inwoners, zoals (geïmpregneerd) hout, gips, dakleer en overig bouw- en sloopafval nemen ten opzichte van 2018 toe. Deze toename is te relateren aan maatregel 3, alle milieustraatstromen gratis gesorteerd gebracht kunnen worden. Ook nemen de laatste jaren de bezoekersaantallen naar de milieustraat sterk toe, net als in de andere Friese gemeenten. Omdat de helft van het "overige bouwafval" verbrand wordt, wordt het aandeel van deze stroom voor het aantal VANG kilo's groter. Door betere scheiding van de verschillende deelstromen reduceert de hoeveelheid groot huishoudelijk ongesorteerd restafval.

### 4.1.4 Sorteeranalyse 2024 huishoudelijk afval in de sortibak

Jaarlijks vindt in oktober een sorteeranalyse in de gemeente plaats van de inhoud van de sortibak, verspreid over drie delen van de gemeente (Hurdegaryp, Noardburgum, Wyns en omgeving). Tevens wordt een sorteeranalyse uitgevoerd van de inhoud van de ondergrondse restafvalcontainers. Een sorteeranalyse is een momentopname rond hetzelfde moment in het jaar.

Over het algemeen zien we dat het huishoudelijk afval vanaf 2020 beter wordt gescheiden en er minder onjuiste afvalstromen in de sortibak zitten. Vooral het aandeel onterecht aanwezige bioafval is sterk gedaald in de sortibak. In onderstaande figuren 7, 8 en 9 is dit weergegeven. In onderstaande figuur 7 valt op dat onze inwoners het afval beter scheiden in 2024 ten opzichte van het gemiddelde van Friesland. Verder valt wel op dat er in de sortibak in Tytsjerksteradiel, in het aandeel bioafval, nog veel kilo's in de vorm van ongeleegde/ verpakkingen met etenswaren zitten.

*Figuur 7 Sorteeranalyse 2024 inhoud sortibak gemiddeld in Friesland en gemeente Tytsjerksteradiel (bron: Omrin)*

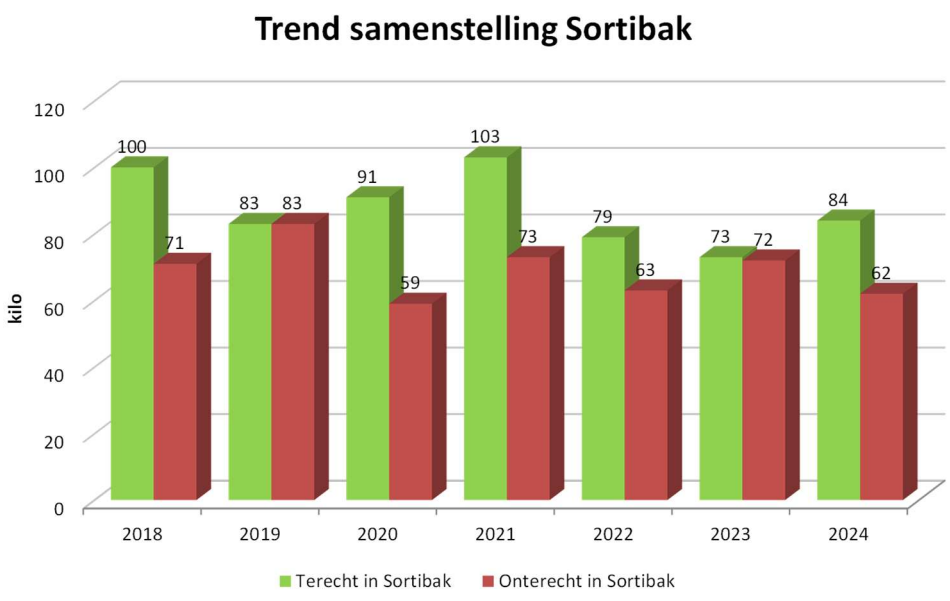


*Figuur 8 Terechte kilo's / onterechte kilo's - inhoud sortibak - sorteeranalyse 2024*

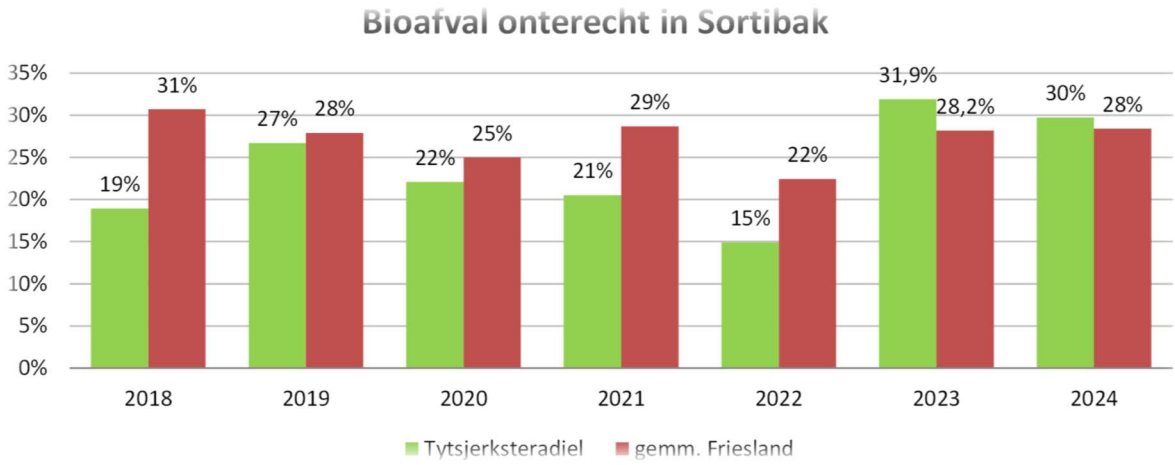


*Figuur 9 Bioafval (%) onterecht in sortibak - sorteeranalyse 2024*

## 4.2 Service

### 4.2.1 Resumé peiljaar 2018

Het uitgevoerde gemeentelijke inwonersonderzoek van 2017 is de 0-situatie voor het Grondstoffenbeleid. Volgens het inwonersonderzoek in 2017 was 75% van de inwoners tevreden met de afvalinzameling.

### 4.2.2 Tussenstand 2025

De algehele service van de afvalinzameling voor de verschillende te scheiden stromen is met het Grondstoffenbeleid hoger geworden. Elk huishouden kan waardevolle grondstoffen zoals bioafval, oud papier en karton, textiel, glas, elektrische apparaten en klein chemisch afval (KCA), gemakkelijk gescheiden aanbieden. De service voor het aan- huis kunnen aanbieden van het huishoudelijk restafval (verpakkingsafval plastic, metalen en drankenkartons en overig restafval) is lager geworden. Er zijn alternatieven voor inwoners die incidenteel of structureel niet uitkomen met de ruimte in hun sortibak.

#### 4.2.1.1 Enquête afvalinzameling via de participatiewebsite Denk Mee

Via het participatieplatform “Denk mee met Tytsjerksteradiel” hadden inwoners in maart 2025 de gelegenheid hun mening te geven over afvalscheiden in onze gemeente. Via diverse kanalen, zowel online als fysiek, is de enquête onder de aandacht gebracht. De enquête is in totaal 2.850 ingevuld. De enquête is goed verspreid en door inwoners van uit alle dorpen ingevuld.

In de enquête, is na de demografische vragen vraag 1 in de afval enquête bedoeld als een vraag die mensen doet nadenken wat kan en niet kan. De beantwoording is – mee eens / niet mee eens. De inwoners konden deze vraag beantwoorden zoals ze zelf van mening zijn. Per afvalstroom / dienstverlening is gekeken “wat giet goed; wat kin better?” – vormgegeven in gesloten en open vragen. Inwoners kunnen hun mening geven. Er is ruimte voor opmerkingen zodat zij hun totale ervaringen en aanbevelingen kunnen delen.

De 1e vraag van de enquête is prikkelend ervaren door de inwoners en de raad in maart 2025.
Zoals aangegeven is deze prikkeling in de vraagstelling bewust gedaan en zorgde ervoor dat de enquête onder de aandacht is gekomen en is ingevuld. Deze manier van communiceren is hoe we als deelnemende gemeenten Friesland breed ook onze afvalcommunicatiecampagnes insteken, voorbeelden zijn “Scheidadvies” en “De Luie Wereldverbeteraar”. De gedachte hierachter is dat wanneer een campagne of item niet prikkelend wordt gebracht, dit wegvalt in de dagelijkse zaken en er weinig tot geen bereik is.
Het is ambtelijk niet de onderliggende gedachte geweest om naar een inzameling van 4 weken te gaan. Wél zouden huishoudens met een grootte van 1 tot 4 personen, na goed scheiden en het afval luchtdicht in de container te doen ruimte over zouden moeten hebben en om met een 4-wekelijkse lediging toe te kunnen. Voor gezinnen vanaf 4 personen wordt dit lastig(er).

In bijlage 2 is de rapportage van de uitkomsten van de enquête opgenomen.

De huishoudens in Tytsjerksteradiel zien het op dit moment niet zitten dat de inzamelingsfrequentie gaat naar een 4-wekelijkse inzameling.

De belangrijkste conclusies zijn meegenomen in de eindevaluatie grondstoffenbeleid en vaststelling Grondstoffenbeleid 2026.

### 4.2.3 Frequentie gestuurd scheiden

Vanaf 2021 wordt de sortibak drie-wekelijks geleegd en de biobak in de periode van 1 maart tot 1november wekelijks (en winters twee-wekelijks).

#### 4.2.3.1 Frequentie Sortibak

Zoals aangegeven in hoofdstuk 3.3. gaat het bij een groot deel van de huishoudens goed en heeft men een weg gevonden zodat hun afval in de sortibak past. Een beperkt aantal inwoners geeft aan nog steeds niet uit te komen met de ruimte in de sortibak.

De huishoudens in Tytsjerksteradiel zien het op dit moment niet zitten dat de inzamelingsfrequentie gaat naar een 4-wekelijkse inzameling. Huishoudens, ongeacht de grootte van het huishouden - met kinderen 4 jaar of jonger, geven aan dat zij het niet eens zijn dat de inzamelingsfrequentie gaat naar een 4-wekelijkse inzameling. Het gebruik van de Afvalapp (met reminder) is positief, containers worden volgens schema geleegd. Er wordt aangegeven dat een 3- wekelijkse inzameling nét kan maar een 4-wekelijkse inzameling niet haalbaar is. Ook zijn er inwoners die graag een 2-wekelijkse inzameling willen. De redenen en situatie bij deze mensen is verschillend en dit vraagt elke keer een andere benadering. Door goed te luisteren naar

waar men tegen aan loopt en hoe de samenstelling van het huishouden is of hoe men woonachtig is wordt op maat advies gegeven.

#### 4.2.3.1 Frequentie Biobak

In de periode van 1 maart t/m 1 november zien we dat inwoners graag gebruik maken van de mogelijkheid om hun biobak wekelijks aan te bieden. Dit zorgt voor een toename in het ingezamelde bioafval en zorgt voor minder bioafval in de sortibak.

Ervaringen inwoners

Uit de Denk Mee enquête blijkt dat ongeveer evenveel respondenten aangeven het prima vinden dat de frequentie in de zomermaanden 1 keer in de 2 weken zou worden als geleegd als dat er respondenten zijn die aangeven het hier niet mee eens zijn. 80% van de respondenten is tevreden met de huidige frequentie van het legen van de groene container. 68% van de respondenten vindt dat we niet ook in november de biobak wekelijks moeten komen te legen.

Het hangt vooral hangt van de grootte van het perceel en de inrichting van de tuin of men de voorkeur heeft voor een wekelijkse of een twee wekelijke leging. Daarnaast kunnen we concluderen dat inwoners met een grote tuin of inwoners die dichtbij grote bladverliezende bomen in het openbaar groen wonen graag willen dat de biobak ook in november nog wekelijks geleegd wordt i.v.m. bladafval.

Men is tevreden over het legen van de container voor bioafval, vooral de wekelijkse leging in de zomermaanden om stank en ongedierte te voorkomen. Inwoners met grote tuinen geven aan een extra biobak te hebben en hierdoor minder vaak naar het composteerterrein hoeven te gaan.

Ervaringen buitendienst

Buitendienstmedewerkers zien dat vooral in de maand november sortibakken worden afgevuld met bioafval, vergeleken met de zomermaanden.

### 4.2.4 Inzameling Oud Papier en Karton

Veilig inzamelen

De afgelopen jaren – vanaf 2021 - heeft de gemeente aandacht gehad voor het veilig inzamelen van OPK. Het dossier papier inzamelen is eind 2024 afgerond. Alle OPK-verenigingen zamelen nu veilig het huishoudelijk OPK in. Met een vereniging in Burgum hebben we gedurende 3 jaar een kwestie gehad over het veilig inzamelen, wat erin heeft geresulteerd dat er geen tijd over bleef om openstaande maatregelen van het GBP uit te voeren. De raad is geïnformeerd over het OPK-dossier (Z2024-02840 / S2024-21858). Onder andere in december 2024 is tijdens het Iepen Podium een toelichting gegeven over dit onderwerp.

Trend afname ingezameld OPK

De raad is in december 2024 ook geïnformeerd dat de inzamelresultaten van het OPK in de gemeente Tytsjerksteradiel, in Fryslân en landelijk, laten zien dat de ingezamelde hoeveelheid OPK in totaal afneemt. Er worden minder kilo's per inwoner per jaar ingezameld. Dit zien we ook in de opbrengsten van OPK in de dorpen van onze gemeente.  Ten opzichte van 2021 wordt 31% minder OPK ingezameld in 2024. In 2025 zien we dat deze daling verder voorzet.

Ervaringen inwoners

Er blijkt een verschil te zijn in de (verwachting) van inwoners in hun scheidingsgedrag van het oud papier en karton wanneer zij wel of niet gebruik maken van een papiercontainer. Op basis van de resultaten van de enquête concluderen we dat wanneer inwoners een eigen papiercontainer hebben zij beter hun oud papier en karton scheiden. Dit blijkt ook uit landelijke ervaringen.

Van de reacties uit de woonplaatsen Suwâld, Noardburgum en Wyns geeft 69% aan dat ze beter OPK zijn gaan scheiden na de introductie van de oud papier container (container met blauwe deksel). Wanneer we reacties zien uit de andere dorpen geeft 31 % aan dat ze denken beter OPK te scheiden met een container i.p.v. het in dozen aan de weg te zetten. Wat hieruit blijkt is dat men het idee heeft al goed te scheiden, maar dat na het introduceren van een papier-container het scheiden van OPK nog beter wordt.

Burgum: Uit de afval enquête voor de eindevaluatie en vaststelling Grondstoffenbeleid blijkt dat er van de 828 reacties uit Burgum door 20 inwoners een toelichting geschreven waarbij letterlijk aangegeven wordt dat zij hun oud papier en karton naar de loswal in de containers van OPA brengen. Dit is een economisch delict, zoals al eerder tijdens het Iepen Podium raadsvergadering van 19 december 2024 (Z2024-02840 / S2024-21858) is aangegeven, en vraagt actie op dit fenomeen door team Toezicht en Handhaving.

Ervaringen buitendienst
In 2021 in Suwâld, in 2022 in Noardburgum en 2024 in Wyns hebben huishoudens een papier container aan huis gekregen. We zien dat in deze dorpen het aandeel onjuist papier en karton in de sortibak sterk is afgenomen of niet meer aanwezig is, op basis van ervaringen zijladerchauffeurs en uitgevoerde sorteeranalyses (tabel 3). Dit in tegenstelling tot de andere dorpen die het OPK inzamelen met dozen. Op basis van Landelijke ervaringen en ervaringen in de regio blijkt dat er minder vervuiling van OPK bij het fijn huishoudelijk restafval zit wanneer inwoners aan-huis een Papier container hebben.

| Jaartal | Aandeel OPK in de sortibak gewicht% |
|---|---|
| 2019 | 6,70% |
| 2021 | 5,50% |
| 2022 | 1,36% |
| 2023 | 3,60% |
| 2024 | 3,80% |

*Tabel 3: Aandeel OPK in de sortibak, dorp Noardburgum*

### 4.2.5 Bezoekers milieustraat en composteerterrein

Na het verruimen van de openingstijden, uitbreiden van de brengmogelijkheid van KCA en het invoeren van het beperkt 0-tarief (maatregelen 1 t/m 3) zien we dat er veel meer gebruik wordt gemaakt van de milieustraat en composteerterrein.

| Jaartal | Milieustraat | Composteerterrein |
|---|---|---|
| 2018 | 24378 | 12894 |
| 2019 | 24741 | 13305 |
| 2020 | 42331 | 16630 |
| 2021 | 45738 | 13423 |
| 2022 | 45504 | 12220 |
| 2023 | 44933 | 13059 |
| 2024 | 49013 | 14197 |

*Tabel 4: Bezoekersaantal milieustraat en composteerterrein*

De bezoekersaantallen (tabel 4) op de milieustraat zijn meer dan verdubbeld na 2020. De reden voor deze toename lijkt te relateren aan maatregel 1, het verruimen van de openingstijden en maatregel 3: het 0-tarief voor het brengen van gescheiden afvalstromen naar de milieustraat. Na de coronaperiode is het bezoekersaantal in 2022 gelijk gebleven aan 2020 en 2021. Donderdag is de meest rustige dag van de week, al de gehele periode 2020-2025.

Op het composteerterrein vlakt het aantal bezoekers na grote een toename in 2020 weer wat af tot het niveau van 2018. Een reden hiervoor is dat, vanwege vergunning technische redenen, vanaf 2021 op het composteerterrein geen (paarden)mest meer gebracht mag worden. In 2024 zijn er daarentegen weer meer bezoekers geweest.

Ervaringen inwoners
De meeste inwoners zijn tevreden met de openingstijden en tarieven van de milieustraat en het composteerterrein. We zien inwoners vooral vanaf de leeftijdscategorie vanaf 25 jaar de milieustraat en composteerterrein bezoeken. De meeste inwoners geven aan in 2024 tussen de 0 en 5 keren op de milieustraat te zijn geweest. Veel mensen vinden de milieustraat vaak en lang genoeg open. Gratis afval brengen wordt als positief ervaren en er wordt gedacht dat dit illegale dumping voorkomt.

Tevredenheid openingstijden milieustraat en composteerterrein
Veel inwoners geven aan tevreden zijn met de huidige openingstijden. Een aantal inwoners geeft aan dat de milieustraat ook op maandag open zou mogen zijn óf langer open (tot 17 uur of eventueel een avond) is zodat na het werk afval weg kan worden gebracht.

Tevredenheid tarieven milieustraat en composteerterrein
80% van de respondenten geeft aan dat zij tevreden zijn met de huidige tarieven.
20% zegt niet tevreden te zijn met de huidige tarieven. Ze geven hier de voornaamste redenen aan: Er wordt aangegeven dat er genoeg belasting wordt betaald en het daarom logisch is dat afval gratis gebracht kan worden. Anderzijds zijn er reacties waar aangegeven wordt dat de vervuiler zou moeten betalen. 18% heeft de vraag niet ingevuld.

Er is ruimtegebrek op de milieustraat vooral wanneer het druk is, daardoor langere wachttijden.
Er is ontevredenheid over de beperkte mogelijkheden om het KCA (chemisch afval) in te kunnen leveren.

Ervaringen buitendienst
De ervaringen van de buitendienst zijn vergelijkbaar aan de mening van de inwoners.

### 4.2.6 Tegen betaling uitgegeven extra sortibakken en biobakken 2018-2024

Na het invoeren van de maatregel Frequentie gestuurd inzamelen en de sortibak vanaf 1 januari 2021 3-wekelijks wordt geleegd is het aantal extra sortibakken, die tegen betaling worden afgenomen, toegenomen.

Na het invoeren van een wekelijkse lediging van de biobak in de periode 1 maart tot 1 november zijn is het aantal extra biobakken, die tegen betaling worden afgenomen, afgenomen (tabel 5).

In 2024 had Tytsjerksteradiel 14.016 huishoudens. 11.227 van de huishoudens bestaat uit 1 t/m 3 personen. Er zijn 2.753 huishoudens bestaande uit 4 personen of meer.

Het blijkt dat de 14.016 huishoudens, inclusief de huishoudens groter dan 4 personen, over het algemeen uitkomen met één sortibak en genoeg hebben aan 240L inhoud.
3% (443 huishoudens) van het totaal aantal huishoudens, neemt tegen (gereduceerd) tarief een extra sortibak af.
Wat opvalt is dat 29% van de extra sortibakken zijn uitgegeven aan huishoudens van 1 t/m 3 personen. Het lijkt erop dat een deel van de inwoners het ongemak van het frequentie gestuurd scheiden heeft "afgekocht" door een tweede sortibak te nemen.

| Jaartal | Extra sortibakken | | Extra biobakken |
|---|---|---|---|
| | Hoog tarief | Gereduceerd tarief* | |
| 2018 | 118 | - | 374 |
| 2024 | 319 | 124 | 264 |
| * | *Huishoudens 5 personen en minimaal 1 kind in de luiers* | | |
| * | *Huishoudens vanaf 6 personen* | | |

*Tabel 5: Aantallen uitgegeven extra sortibakken en biobakken, peiljaar 2018 en eind 2024*

### 4.2.7 Gebrachte zakken huishoudelijk afval op de milieustraat

We zien dat het afval steeds beter gesorteerd wordt aangeboden en in de verschillende afvalstromen op de milieustraat. De beheerder en medewerkers doen er alles aan om dit nóg verder te verbeteren.

Vanaf 1 januari 2021 ontvangen we zakken met huishoudelijk afval (wat in de sortibak hoort) op de milieustraat. Bezoekers weten de milieustraat te vinden en maken gebruik van de mogelijkheid om zakken met huishoudelijk afval op de milieustraat te brengen. Over het algemeen heeft een bezoeker maximaal twee zakjes huishoudelijk afval bij zich. In combinatie wordt meestal ook ander afval gebracht. Er zijn geen waarnemingen dat er bezoekers zijn die structureel veel zakken inleveren. We zien dat het aantal zakken met huishoudelijk afval wat gebracht wordt gestabiliseerd is.

Omdat er vanaf 2021 een perscontainer voor huishoudelijk afval op de milieustraat staat is vanaf 2022 gekozen om ook klein huishoudelijk afval, wat anders in de container voor groot huishoudelijk afvalcontainer ging (en verbrand werd), in deze perscontainer te doen. Zo kan het materiaal mogelijk na nascheiding nog worden hergebruikt. Dit betekent een sterke daling van het totaal groot huishoudelijk afval en direct het terugbrengen van de VANG-kilo's.

### 4.2.8 Dumpingen/ bijplaatsingen en zwerfafval

In de periode 2021 t/m 2024 zagen we geen toename van dumpingen in de openbare ruimte. In een enkel geval is er een bijplaatsing van (een) zak(ken) met huishoudelijk afval. Deze zijn vergelijkbaar met 2020. We kunnen concluderen dat het beleid geaccepteerd is en er ook goed naar gehandeld wordt.
Naast deze monitoring zijn we alert op signalen en waarnemingen over zwerfafval. Open deksels van sortibakken kunnen zorgen voor zwerfafval, maar ook hinder van ongedierte en stank ontstaat. Dit is onwenselijk.

### 4.2.9 Vragen, opmerkingen, meldingen en klachten van inwoners

Zoals aangegeven in de memo van januari 2022 merken we op dat na de zomervakantie 2021 vrijwel geen vragen of klachten over het afvalbeleid meer worden ontvangen.

Wat opvalt is dat er klachten ontstaan omdat sommige inwoners niet op tijd hun container aanbieden en de gemeente op een ander tijdstip komt dan men gewend was. In de (warme) zomerperiode komen wel eens klachten over stank of vragen over het voorkomen van maden binnen. Met de juiste tips proberen we persoonlijk te helpen het ontstaan van maden en stankoverlast te voorkomen.

Vanaf mei 2024 sturen we structureel brieven naar adressen wanneer we onjuiste afvalstromen zien in de inhoud van de biobak en sortibak. Ongeveer 10% van de inwoners belt, na het ontvangen van een brief, met de administratieve medewerker van het Team Uitvoering buitenruimte. Soms in verband met vragen of opmerkingen, vaak om mondeling bevestigd te krijgen wat in de brief staat. We zien dat vrijwel alle aangeschreven inwoners het scheidingsgedrag aanpast en dit uitvoert zoals het hoort.

## 4.3 Kosten

### 4.3.1 Verloop afvalstoffenheffing 2019 – 2025

De afvalstoffenheffing, vergeleken met andere Friese gemeenten was in 2019 laag te noemen. De afvalstoffenheffing is vanaf 2020 gestegen, na invoering van de maatregelen van het Grondstoffenbeleid. Zoals eerder eind 2019 uitgelegd aan de gemeenteraad waren de overheadkosten niet doorberekend in het Grondstoffenbeleid. Ook heeft de raad destijds besloten dat de kwijtschelding per 2020 is verlegd van het sociaal domein naar de afvalstoffenheffing. Tenslotte waren er nog autonome ontwikkelingen en viel in 2020 de afvalstoffenheffing (ASH) hoger uit dan vooraf begroot.

In bijlage 1 is de ASH van 2025 van alle Friese gemeenten opgenomen. Gemeente Tytsjerksteradiel heeft ook in 2025 een van de laagste ASH ten opzichte van andere Friese gemeenten.
Opgemerkt wordt dat, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Achtkarspelen en Noardeast-Fryslân, Tytsjerksteradiel heeft gekozen de compensabele B.T.W. niet toe te rekenen aan de ASH. Dit is een van de oorzaken van de gunstige ASH.

Te belangrijkste ontwikkelingen de afgelopen jaren in relatie tot de financiën zijn:

- een gunstigere volumeontwikkeling van deelstromen dan begroot en gunstig prijseffect van grondstoffen waardoor er een hogere opbrengst of lagere verwerkingskosten zijn;
- een efficiënte uitvoering van maatregelen Grondstoffenbeleid;
- een gunstig dividend Afvalsturing Friesland;

Onderstaand gaan we in op deze punten.

#### 4.3.1.1 Gunstigere volumeontwikkeling van deelstromen dan begroot en gunstig prijseffect van grondstoffen

Op de milieustraat zien we dit de laatste jaren terug: wanneer inwoners het huishoudelijk afval vooraf goed scheiden geldt voor veel deelstromen dat dit geld oplevert door de hoge marktprijzen.
Oud papier en karton is hierop een uitzondering en de opbrengst is sterk wisselend. De lage marktprijzen in 2020 van €25,- per ton en hoge marktprijzen in 2021 van €170,- per ton zijn verleden tijd en zijn al geruime tijd à 70,- per ton geweest. De laatste tijd gaan de prijzen weer omhoog richting de € 90,- en uitschieters van €120,-.We zien dat, net als de trend in heel Fryslân, dat voor de stroom Overig Bouw- en Sloop afval de laatste jaren de bezoekersaantallen en de hoeveelheid gebrachte tonnen toenemen. De verwerkingsprijs voor deze stroom zijn de laatste jaren sterk toegenomen. De oorzaak van deze toename lijkt in Tytsjerksteradiel door het acceptatiebeleid- en tarieven te komen. Alle gescheiden stromen worden gratis geaccepteerd op de milieustraat. In de omliggende gemeenten is vaak wel een tarief voor overig bouw- en sloopafval.

#### 4.3.1.2 Efficiënte uitvoering van maatregelen Grondstoffenbeleid

De afgelopen jaren is efficiënt omgegaan met de uit te voeren werkzaamheden en is de gehele invoering van het GBP met een klein aantal eigen medewerkers gerealiseerd. Dit heeft een besparing van de kosten opgeleverd, terwijl er in het plan ook financiële ruimte was ingebouwd voor projectondersteuning. Het is echter wel goed om te realiseren dat medewerkers die ook zorg hebben voor een ander beleidsveld deze taak ernaast bleven uitvoeren en dat hier tijdens de invoering van het GBP geen vervanging voor is geweest. De invoering van het GBP is een zeer intensieve tijd geweest voor de betrokken medewerkers, inclusief de regelmatige lockdowns en het vele verplicht thuiswerken (inclusief kinderen thuis). Dit heeft zijn weerslag gehad op deze medewerkers en andere beleidsterreinen waar zij zorg voor hebben. Vanaf

2022 worden er voor de andere beleidsterreinen (bodem en verlichting) meer kosten gemaakt voor inhuur van personeel of advies om deze verdere overbelasting te voorkomen en achterstallige werkzaamheden uit te voeren.

### 4.3.1.3 Gunstig dividend Afvalsturing Friesland

De afgelopen jaren zijn er dividenduitkeringen van Afvalsturing Friesland. Omrin maakt vooral door de hoge energieopbrengst hoge winsten. Ook zijn de marktprijzen hoog voor herwonnen grondstoffen uit de sorteer- en bewerkingsinstallatie (SBI, ofwel nascheidingsinstallatie), scheidingsinstallatie en kunststoffen sorteerinstallatie (KSI).
De voorziening afvalstoffenheffing is tot en met 2022 jaarlijks gegroeid. Eind 2022 is door de raad besloten om een deel van de opgebouwde voorziening terug te laten vloeien om de afvalstoffenheffing voor alle inwoners lager te laten uitkomen. In de begroting 2023 is € 149.000,- gebruikt uit de voorziening om een korting door te voeren in de afvalstoffenheffing van 2023. Door gunstige kostenontwikkeling in 2023 was de lagere heffingsopbrengst echter al bijna voldoende voor alle kosten. Vanaf 2024 is besloten om de voorziening jaarlijks met € 182.000,- terug te laten vloeien om de afvalstoffenheffing vanaf 2024 te verlagen en zal bij een nul afvalresultaat leiden tot een jaarlijks lagere voorziening. In 2024 waren de verwerkingskosten hoger dan begroot en de werkelijke onttrekking € 288.000. De stand van de voorziening per 31-12-2024 is: € 387.000. Door de korting over meerdere jaren uit te smeren voorkomen we grote schommelingen in afvalstoffenheffing. De uitwerking en besluitvorming hiervan vindt plaats in de begroting 2026 en verder.

| | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| een persoonshuishouden | € 198,00 | € 205,20 | € 204,00 | € 193,80 | € 197,40 | € 211,80 | | |
| meer persoonshuishouden | € 283,20 | € 292,80 | € 291,60 | € 277,20 | € 282,00 | € 302,40 | | |
| | | | | | | | | |
| geld in de voorziening (einde jaar) | € 198.000 | € 503.000 | € 683.000 | € 675.000 | € 387.000 | € 205.000 | xxxxxx | xxxxxx |
| begrote teruggave korting ASH | € - | € - | € - | € 149.000 | € 182.000 | € 182.000 | xxxxxx | xxxxxx |
| werkelijke teruggave | € - | € - | € - | € 8.000 | € 288.000 | | xxxxxx | xxxxxx |

*Tabel 6 Verloop voorziening Afvalstoffenheffing*

De raad en college hebben in de uitvoerings- en coalitieprogramma's aangegeven ambitie te tonen voor het realiseren van een nieuwe en grotere milieustraat, dit is opiniërend in de raad van mei 2025 besproken. Vanuit de afvalinzameling is vervanging van de voertuigen nodig. Daarom is het verstandig voldoende geld in de voorziening te hebben, om zo de ASH te kunnen temperen wanneer er grote uitgaves zijn.

Vergeleken met andere Friese gemeenten betalen de inwoners in Tytsjerksteradiel een vergelijkbare tot lage ASH (zie bijlage 1).

# 5. Ontwikkelingen Landelijk - Regionaal

In dit hoofdstuk is er aandacht voor de landelijke en regionale ontwikkelingen die van invloed zijn op onze afvalinzameling, zoals we dit hebben vastgesteld in het Grondstoffenbeleid. Deze landelijke ontwikkelingen gaan over de veranderende inzichten van het uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof (VANG) en de sterkere rol van de producenten(verantwoordelijkheid). De regionale ontwikkelingen gaan over hoe de Friese gemeenten in beweging zijn/komen om de VANG-doelstellingen te halen.

## 5.1 Welke ontwikkelingen zijn van invloed op onze afvalinzameling?

Na de invoering van het GBP zijn er een aantal ontwikkelingen gaande waar we in deze paragraaf op ingaan.

### 5.1.1 Landelijke ontwikkelingen – verwerken recyclepercentage

#### 5.1.1.1 Uitvoeringsprogramma VANG-HHA na 2021-2025

Op dit moment is er nog geen informatie bekend wat het Uitvoeringprogramma huishoudelijk afval (HHA) na 2025 zal zijn. Het uitvoeringsprogramma VANG HHA 2021-2025 bevat de volgende speerpunten om tot een betere recycling te komen. Door de EU zijn deze (nieuwe) recycledoelstellingen vastgesteld.

Om tot nog betere recycling te komen heeft het programma twee speerpunten:

- De focus blijft liggen bij het nog beter scheiden van huishoudelijk restafval – 90% in 2025 - en op het voorkomen van het verbranden van huishoudelijk afval;
- Het verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde deelstromen.

Daarnaast kijkt het programma ook naar mogelijkheden om de hoeveelheid afval te beperken door waar mogelijk in te zetten op preventie – het voorkomen van afval.

De doelstelling 30 kilo per inwoner verbrand in 2025 is in het uitvoeringsprogramma geen harde doelstelling meer. Dit is een verschuiving van wat eerder is vastgelegd. Van kilo's verbrand restafval en scheidingspercentage wordt de nadruk gelegd op het percentage recyclebaar materiaal in het totale huishoudelijke afval.

In 2025 moet 55%, in 2030 60% en in 2035 moet 65% van al het huishoudelijk (of eigenlijk stedelijk) afval worden gerecycled. Dit betekent dat er ook gekeken wordt naar daadwerkelijke recycling in plaats van de hoeveelheid gescheiden inzameling. De nieuwe doelstellingen betekent een verbreding van de focus van kwantiteit naar kwaliteit van gescheiden grondstoffen. Want: hoe schoner de gescheiden grondstoffen, hoe meer er daadwerkelijk kan worden gerecycled. En hoe dichter we bij een circulaire economie komen.

<u>Hoeveel invloed heeft de gemeente op het behalen van de nieuwe recycledoelstellingen?</u>
Het uitgangspunt is dat schone deelstromen verderop in de keten zorgen voor meer recycling. Daar ligt een gedeelde verantwoordelijkheid. De gemeente probeert inwoners zo goed mogelijk te informeren, faciliteren en motiveren om hun afval juist te scheiden. Omrin zorgt dat de stromen die juist in de sortibak zitten uit het huishoudelijk restafval worden nagescheiden. Producenten werken aan verpakkingen die steeds beter te recyclen zijn (zie ook: kidv.nl). Daarnaast worden recyclingstechnieken bij verwerkers ook steeds beter. Zo zorgen we er gezamenlijk voor dat we meer gaan recyclen.

Er is een landelijke rekentool om per gemeente het recyclingspercentage te berekenen. Dit is echter een percentage die gebaseerd is op landelijke uitgangspunten. Samen met Omrin bepalen we als gemeenten een realistisch recyclingspercentage die hoort bij de verwerking en recycling van huishoudelijk restafval en grondstoffen. Dit is in ontwikkeling.

Afvalpreventie – rol gemeente

Een groot deel van het voorkomen van afval gaat over koopgedrag of de wijze hoe we dingen doen. De gemeente heeft hier vooral een informerende en bewustmakende rol.
Vanuit de VANG Huishoudelijk afval worden landelijke ervaringen gedeeld. In de menukaart afvalpreventie VANG HHA worden de meest succesvolle afvalpreventie interventies gedeeld.
Voorbeelden zijn het afvalvrij inkopen, het repareren van spullen en apparaten en het terugdringen en voorkomen van luierafval en incontinentiemateriaal. Luiers zijn nu 9 gewichts% (sorteeranalyse 2024) van de totale hoeveelheid restafval, want als kinderen eerder zindelijk zijn, zijn er minder luiers nodig. Ook is de mogelijkheid van herbruikbaar en wasbaar alternatief voor wegwerpluiers, incontinentie en menstruatiemiddelen.

### 5.1.1.2 LAP 3 wordt Circulair Materialenplan (CMP)

Het Circulair Materialenplan (CMP) is een belangrijk instrument dat vanaf 2025 als opvolger van het LAP3 wordt ingezet om een circulaire economie te bereiken. Het biedt een uniform kader voor het gebruik van grondstoffen, het omgaan met afval en het verlenen van vergunningen. Het geeft een overzicht van het bindende Nederlandse beleid voor afvalstoffenbeheer. Het helpt bedrijven meer circulaire keuzes te maken in hun bedrijfsvoering. En bevoegde gezagen volgen het CMP bij het nemen van besluiten en de handhaving ervan. Het CMC is de brug tussen het beleid en de wetgeving en de uitvoeringspraktijk van bedrijven en overheden.

Het CMC bevat alle onderwerpen uit het LAP3, maar met meer aandacht voor alle stappen uit de keten. Het plan stimuleert de transitie naar een circulaire economie. Een voorbeeld: bepaalde sectorplannen in het huidige LAP3 worden in het CMP ketenplannen. Een ketenplan geeft een overzicht van een circulaire werkwijze voor een bepaalde materiaalstroom en de wetgeving die hierop van toepassing is.

### 5.1.1.3 Schaarste aan grondstoffen en trend marktprijzen

De vraag naar grondstoffen neemt wereldwijd toe. Door de sterke groei van de vraag naar natuurlijke hulpbronnen neemt de dynamiek tussen vraag en aanbod toe. De winning van sommige grondstoffen wordt moeilijker door uitputting van relatief makkelijk toegankelijke reserves of concentratie in een beperkt aantal landen. Dat kan leiden tot stijgende prijzen. De toenemende consumptie van grondstoffen leidt ook tot een zeer hoge druk op onze leefomgeving. Uitstoot van broeikasgassen, vervuiling van watersystemen en de afvalproblematiek zetten onze planeet onder druk en vormen een bedreiging voor de leefomgeving van toekomstige generaties. In figuur 10 zien we de voorraad uitgezet in de tijd aan grondstoffen wereldwijd.

*Figuur 10 Voorraad Grondstoffen wereldwijd 2022. bron: presentatie Circulair Friesland*

<u>Maatregelen voor een circulair Nederland</u>

Er zijn vier factoren waarmee het kabinet de Nederlandse economie zo snel mogelijk circulair wil maken vertaald in de "R-ladder" (figuur 11). De R-ladder geeft de mate van circulariteit aan. De R-ladder heeft 6 tredes (R1 tot en met R6) die verschillende strategieën van circulariteit weergeven. Strategieën hoger op de ladder, besparen meer grondstoffen.

*Figuur 11 R-ladder met strategieën van circulariteit*

**R1** - Grondstoffengebruik verminderen (afvalpreventie) – Refuse en Rethink– afwijzen, heroverwegen, – **R2** - verminderen

We hoeven minder grondstoffen te gebruiken als we minder producten kopen, deze delen of ze efficiënter produceren.

**R3** - Levensduur verlengen – **R4** - repareren, opknappen, reviseren, hergebruiken
We kunnen producten en onderdelen langer en intensiever gebruiken. Bijvoorbeeld door ze te hergebruiken en te repareren. Zo zijn er minder vaak nieuwe grondstoffen nodig voor nieuwe producten.

**R5** - Grondstoffen vervangen
Als er nieuwe grondstoffen nodig zijn, moeten we zoveel mogelijk duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en beschikbare grondstoffen gebruiken. Zoals biomassa: een grondstof uit planten, bomen en voedselresten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele grondstoffen en het is beter voor het milieu.

**R6** - Hoogwaardige verwerking
We kunnen materialen en grondstoffen recyclen zodat er nieuwe producten van worden gemaakt. Zo hoeven we minder afval te storten of te verbranden. En ontstaat er een groter aanbod van duurzame grondstoffen.

Voor elk van deze vier manieren van grondstoffengebruik staan maatregelen in het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030. In dat programma zijn ook maatregelen voor specifieke productgroepen te vinden, zoals meubels en woningen. Ook staan er ondersteunende maatregelen in voor bijvoorbeeld het onderwijs, circulair inkopen of circulair ondernemen. (Bron PwC)

Om naar een circulaire economie in Tytsjerksteradiel te komen gebruiken we de R-ladder en voeren we de GBP maatregelen uit die zorgen voor afvalpreventie, hergebruik van spullen en apparaten.

### 5.1.1.4 Uitgebreide producente Verantwoordelijkheid (UPV's)

Op Europees niveau is de kaderrichtlijn afvalstoffen de belangrijkste richtlijn waarin eisen worden gesteld aan de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Het doel van 'uitgebreide producentenverantwoordelijkheid' (UPV) is om productketens meer circulair te maken. In een circulaire economie blijven grondstoffen en producten zo lang mogelijk in gebruik. In 2018 zijn in de kaderrichtlijn afvalstoffen onder andere algemene minimum vereisten geïntroduceerd waaraan nationale UPV-regelingen, al dan niet vastgesteld op grond van Europese verplichtingen, moeten voldoen. Op nationaal niveau mogen meer of verdergaande eisen worden gesteld aan de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid Producten worden waar mogelijk hergebruikt, gerepareerd, opgeknapt of gerecycled. UPV is een van de manieren om hieraan bij te dragen.

UPV legt de verantwoordelijkheid voor het financieren (en vaak ook het organiseren) van het afvalbeheer van producten bij de producenten.
Voor een aantal stromen, zoals matrassen, betekent dit dat we als gemeente vanaf 2023 vergoeding krijgen voor deze stroom, in plaats van we dit als dure stroom afvoeren naar een erkende verwerker. Voor de volgende stromen is er al een UPV: PMD's, papier en karton (deels), Glas (deels), elektrische apparaten, Batterijen en accu's, Vlakglas (vrijwillig), matrassen (vrijwillig) en autobanden (deels). Zeker is dat er nog UPV's volgen voor Textiel, Luiers, zwerfafval (deels UPV en Singel Use Plastics (SUP)). Verder is men landelijk nog aan het onderzoeken of een UPV wenselijk is voor vloerbedekking, zitmeubilair en medicijnen.

Het is nog onbekend wat alle UPV's gaan betekenen voor de algehele afvalinzameling. Of de producenten zelf inzamelstructuren gaan opzetten of dat ze de bestaande infrastructuur van de gemeente gaan gebruiken. De NVRD en VNG zijn onze partners om de belangen van de gemeenten te laten horen en dat deze worden meegenomen. Deze ontwikkelingen volgen we op de voet. Van belang is dat de producenten niet alleen de krenten uit de pap halen en de gemeenten met de (restjes = kosten) achterblijven.

Het is goed om er rekening mee te houden dat UPV wel zorgen voor meer administratieve druk bij gemeenten en andere fiscale behandeling bij de belastingdienst (ondernemer BTW).

Het risico is dat de gemeenten straks achterblijven met de duurste afvalstromen tegen hoge verwerkingskosten en raken we de grondstoffen die geld opleveren niet kwijt. De rol van de VNG, maar ook de NVRD is erg belangrijk in de overleggen zodat het belang van de gemeenten wordt meegenomen in de uitwerking van de UPV's.

#### 5.1.1.5 UPV verpakkingen en Keten overeenkomst verpakkingen

Al een aantal jaren geldt een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor verpakkingen. Daarnaast is de gemeentelijke zorgplicht van kracht. Producenten zijn door de UPV verantwoordelijk voor het aanbieden van een passend innamesysteem en het behalen van de doelstellingen omtrent verduurzaming en recycling van verpakkingen. Hiervoor maken zij gebruik van het gemeentelijke inzamelsysteem. Gemeenten zijn via de zorgplicht verantwoordelijk voor een efficiënte en doelmatige inzameling van alle huishoudelijke afvalstromen. Dat betekent dat het totale inzamelsysteem voor inwoners logisch en begrijpelijk moet zijn.

Gemeenten en producenten hebben afspraken over de samenstelling, de acceptatie, de monitoring en de vergoeding van de ingezamelde verpakkingen. De uitwerking hiervan ligt vast in de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029.

Hiermee wordt de continuïteit van het inzamelen en het verwerken van huishoudelijk verpakkingsafval (PMD, glas en papier) gewaarborgd. Verpact, VNG en NVRD voeren overleg met elkaar om te komen tot een nieuwe langjarige Ketenovereenkomst die met ingang van 1 januari 2026 van kracht moet worden.

#### 5.1.1.6 Statiegeld op kleine PET-flesjes en op blikjes

Gebruikte verpakkingen die burgers weggooien, worden door de gemeente ingezameld. Sommige gemeenten zamelen het verpakkingsafval apart in, bij andere gemeenten mag het bij het restafval. De gemeenten krijgen van de producenten van verpakkingen een vergoeding voor het inzamelen van gebruikte verpakkingen.

De producenten zijn ook (financieel) verantwoordelijk voor het inzamelen van gebruikte verpakkingen van bedrijven, kantoren, ziekenhuizen en scholen. Een deel hiervan wordt apart ingezameld. Daarnaast werken producenten aan een systeem om verpakkingsafval via machines uit het bedrijfsmatig restafval te halen.

Bedrijven die verpakkingen op de markt brengen, betalen hiervoor een bijdrage aan het Afvalfonds Verpakkingen. Hieruit worden de kosten voor inzameling en recycling betaald. Ook betalen bedrijven mee aan het opruimen van zwerfafval. Ook moeten producenten vanaf 2022 jaarlijks 90% van plastic flessen (vaak frisdrank) en vanaf 2023 ook 90% van de drankenblikjes inzamelen.

Het doel is het terugdringen van verpakkingen in het zwerfafval. Het blijkt uit de monitoring zwerfafval in Tytsjerksteradiel dat het invoeren van statiegeld op kleine PET-flesjes en blikjes werkt en nog weinig flesjes in het zwerfafval worden teruggevonden.

Eerder kwam de gehele stroom flesjes en blikjes in de sortibak terecht. Met nascheiding werden de materialen teruggewonnen om als grondstof te dienen voor nieuwe producten. Statiegeld op flesjes en blikjes (2023) betekent een kleine tempering in de hoeveelheid te verwerken restafval.

### 5.1.2 Regionale ontwikkelingen

Veel Friese gemeenten zijn aan de slag om de VANG doelstellingen te halen:

- Gemeente Heerenveen heeft vanaf 2019 Diftar+, is daarnaast met Omrin bezig met het opzetten van een Circulair Ambachtcentrum. Het doel is om in 2050 alle materialen en grondstoffen in de kringloop te houden. Daarom wordt de milieustraat getransformeerd tot een circulair ambachtscentrum met ruimte voor een demontagehal, kringloopcentrum, ambachtscentra voor ondernemers etc. Gemeente Ooststellingwerf en gemeente Opsterland is 2019, 2020 overgegaan naar Diftar+;
- Gemeente Leeuwarden is 1 januari 2023 gestart met Diftar +;
- Gemeente Weststellingwerf start 1 januari 2026 met Diftar +;
- Gemeente De Fryske Marren heeft april 2022 een aantal extra maatregelen ingevoerd, aanvullend met een informatiecampagne over afvalscheiding. In maart 2023 besloot de raad om de informatiecampagne met een jaar te verlengen.;
- Gemeente Noardeast-Fryslân besluit eind 2025 over een nieuwe wijze van afvalinzameling. Het voorstel is o.a. om de inzameling van oud papier en karton als gemeente voortaan zelf te verzorgen.

Omrin haalt met de nascheidingsinstallatie of zogenaamd de sorteer- en bewerkingsinstallatie (SBI) een scheidingpercentage van 49%. Het doel van de strategie 2021-2024 53% is niet gehaald. Met de bouw van een uitbreiding van de SBI en een 4e vergistingsinstallatie kan richting 70% worden gehaald.

De landelijke en regionale ontwikkelingen hebben op dit moment geen grote invloed op ons Grondstoffenbeleid 2020-2025, met uitzondering het risico op de uitwerking van de UPV's wanneer het belang van de gemeenten onderbelicht blijft en de gemeenten achterblijven met de duurste afvalstromen tegen hoge verwerkingskosten. De nadruk lag en ligt op het optimaal scheiden van afval met een hoge kwaliteit (weinig afkeur), aangevuld inwoners bewust te maken en de bewegen tot afvalpreventie.

# 6. Conclusie: Resultaat Grondstoffenbeleid 2020-2025

In dit hoofdstuk maken we de totale balans op van de maatregelen van het Grondstoffenbeleid, de behaalde resultaten. Ten slotte beschrijven we het vertrekpunt voor het Grondstoffenbeleid vanaf 2026.

## 6.1 Totaal balans maatregelen

De meeste maatregelen van het grondstoffenbeleid en de nieuwe maatregelen aangegeven in de tussenevaluatie grondstoffenbeleid zijn inmiddels uitgevoerd. Een aantal zijn nog in uitvoering. Andere maatregelen kunnen we gemotiveerd niet realiseren, zoals aangegeven in tabel 1 van hoofdstuk 3.
De nog niet gerealiseerde maatregelen en de maatregelen vanaf 2026, zie Hoofdstuk 7.1, zijn de basis voor het Grondstoffenbeleid vanaf 2026.

## 6.2 Totaal balans doelstellingen 2020-2025

### 6.2.1. VANG-doelstellingen

We zijn van 136 kilo over 2018 naar 97,8 kilo over 2024 gegaan – huishoudelijk restafval dat na nascheiding per inwoner per jaar nog wordt verbrand. We zijn van een scheidingspercentage van 75% over 2018 naar 82% over 2024 gegaan.
We staan als Tytsjerksteradiel nu op de tweede plaats van de gemeenten in Fryslân met het minste huishoudelijk restafval wat nog wordt verbrand.

De doelstelling 30 kilo per inwoner verbrand in 2025 is in het uitvoeringsprogramma geen harde doelstelling meer. Dit is een verschuiving van wat eerder is vastgelegd. Van kilo's verbrand restafval en scheidingspercentage wordt de nadruk gelegd op het percentage recyclebaar materiaal in het totale huishoudelijke afval. Alle drie componenten – en te streven naar het hoogst haalbare - zijn de basis voor het Grondstoffenbeleid vanaf 2026.

## 6.3 Vertrekpunt Grondstofbeleid vanaf 2026

### 6.3.1 We blijven we ons fijn huishoudelijk afval nascheiden

Er is geen aanleiding om de huidige wijze, waarbij we het Plastic, metalen en drankenkartons (PMD) laten nascheiden in de sorteer- en bewerkingsinstallatie in Aldehaske, te veranderen. De resultaten van nascheiding ten opzichte van bronscheiding zijn goed te noemen. Daarnaast geeft Omrin aan dat er nog mogelijkheden zijn om het scheidingsresultaat van de nascheidingsinstallatie verder te optimaliseren. Bovendien zijn wij als gemeente wij zelf ook aandeelhouder en eigenaar van Afvalsturing Friesland en hebben we al heel veel geïnvesteerd in dit bedrijf. Het zou onlogisch zijn om op een andere wijze het PDM te laten verwerken.

### 6.3.2 Voortzetten huidige inzamelwijze – Frequentie gestuurd scheiden

In de tussenevaluatie in 2023 is aangegeven dat de huidige inzamelwijze voldoet en de gewenste resultaten vanuit de afvaldriehoek heeft opgeleverd. Frequentie gestuurd scheiden heeft goede tussenresultaten en geeft vergelijkbare resultaten als Diftar +. Onze inwoners zijn inmiddels gewend aan Frequentie gestuurd scheiden. Het is in de uitvoering ook goedkoper dan het invoeren van Diftar+ waarbij er naast technische aanpassingen aan de inzamelauto's ook een uitgebreide afvaladministratie moet worden opgezet. Omdat we met de huidige manier van inzamelen nog diverse mogelijkheden zien die een

de vermindering van de VANG-kilo's kunnen opleveren, zien wij op dit moment geen reden om de afvalinzamelingswijze te veranderen.

Wat opvalt is dat we in Nederland de enige gemeente zijn die de inzamelwijze - frequentie gestuurd scheiden - heeft in combinatie waarbij het verpakkingsmateriaal (plastic, blikjes en drankenkartons) worden nagescheiden. Gezien onze huidige prestaties en vergeleken met andere Friese gemeenten zijn we medekoploper en is Tytsjerksteradiel binnen diverse onderdelen van de afvalinzameling het voorbeeld voor andere gemeenten. Landelijk is dit opgevallen en is Tytsjerksteradiel al meerdere keren gevraagd haar ervaringen op landelijke podia te delen.

De grote stap is gezet. De vervolgstap is om op elementen de afvalinzameling zo aan te passen en in te zetten op het voorkomen van afval en afvalscheiding om zo de VANG kilo's verder te beperken, het scheidingsresultaat verder te verbeteren om zo te streven het hoogst haalbare recyclingresultaat te behalen.

# Grondstoffenbeleid vanaf 2026

# Hoofdstuk 7

# 7. Grondstoffenbeleid vanaf 2026

In dit hoofdstuk geven we aan welke doelen we nastreven vanaf 2026 binnen het Grondstoffenbeleid vanaf 2026. Ten slotte zijn de maatregelen uitgewerkt die we de komende periode oppakken.

## 7.1 Doelstellingen vanaf 2026

Het is nodig om op onderdelen de afvalinzameling zo aan te passen zodat een volgende stap gezet kan worden in de afvalpreventie en afvalscheiding om zo de VANG kilo's verder te beperken, het scheidingsresultaat verder te verbeteren om een zo hoog mogelijk recyclingresultaat te behalen.

De doelstellingen voor 2035 zijn:

**Richting 30 kg per inwoner per jaar verbrand fijn huishoudelijk afval***

**90% afvalscheiding**

**én**

**Recyclingpercentage van 65% in 2035**

**als tussenstap naar een circulaire economie (volgens de R-ladder)**

*Dit is het afval wat overblijft na nascheiding van het afval uit de sortibak en op de milieustraat (100% van de groot huishoudelijke container en 50% van het ongesorteerd bouwafval).

## 7.2 Maatregelen vanaf 2026

Vanuit het vertrekpunt voor het grondstoffenbeleid 2026, paragraaf 6.3, zetten we de huidige inzamelingswijze voort- frequentie gestuurd scheiden- en blijven we ons huishoudelijk restafval nascheiden.

De nog niet voltooide maatregelen uit de tussenevaluatie Grondstoffenbeleid voeren we nog uit.
En zijn een aantal aanvullende maatregelen vanaf 2026 toegevoegd. In onderstaande paragrafen gaan we in op de nieuwe maatregelen, rekening houden met de Afvaldriehoek (milieu, service, kosten). (figuur 1).

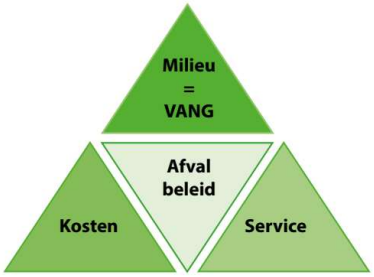


*Figuur 1 De Afvaldriehoek*

De maatregelen die de meeste impact hebben en kosten vragend zijn, zijn onderstaand uitgewerkt. De andere maatregelen met en een geringe impact voor inwoners/politiek en waarvoor geen middelen nodig zijn worden niet nader uitgewerkt. In tabel 7 worden de totale maatregelen vanaf 2026 weergegeven, inclusief de nog niet voltooide maatregelen uit de periode 2020-2025.

## 7.3 Totaaloverzicht maatregelen vanaf 2026

| | | Aanvullende maatregelen vanaf 2026 | Realisatie |
|---|---|---|---|
| Stimuleren bewustwording afvalscheiding en aanbieden container | 20 | Inwoners persoonlijke brieven versturen o.a.: alleen juist afval in biobak, sortibak, container met gesloten deksel aanbieden. | doorlopend |
| Stimuleren afvalpreventie : naar meer "voorkomen" van afval | 21 | Zero waste tour samen met andere gemeenten organiseren en betrekken in de campagne Samen Halen we alles eruit | planning 2026/2027 |
| | 22 | Rondleidingen nascheidingsinstallatie Omrin en de gemeentelijke milieustraat organiseren. Actief onder de aandacht brengen bij inwoners, dorpsbelangen en scholen. | doorlopend |
| | 23 | Onderzoeken of we informatiepakketten Afval aan nieuwe inwoners kunnen gaan verstrekken | vanaf 2027 |
| | 24 | Terugdringen van luierafval/ incontinentiematiemateriaal.<br>Onderzoeken hoe we het gebruik van wasbare luiers kunnen stimuleren<br>&<br>Aanbieden training voor ouders om kinderen eerder zindelijk te maken | vanaf 2026 |
| | 25 | Onderzoeken hoe we ongeadresseerd drukwerk kunnen beperken | vanaf 2027 |
| Stimuleren verlengen levensduur spullen | 26 | Bewustwording vergroten voor het verlengen van de levensduur van spullen door deze te repareren, opknappen, reviseren, hergebruiken | vanaf 2026 |
| Reguliere Aan- huis inzameling | 0 - a | Bioafval: wekelijkse inzameling van 1 maart tot 1 december, twee-wekelijkse inzameling 1 december tot 1 maart | 1 janauri 2026 |
| | 0 - b | Afvalstoffenverordening of uitvoeringsbesluit aanpassen:<br>Tegen betaling in bruikleen aanvragen één extra sortibak -<br>alleen mogelijk voor huishoudens vanaf 4 personen | 2026 |
| | 3 - a | Afvalstoffenverordening of uitvoeringsbesluit en acceptatieprotocol aanpassen om bezoekers te kunnen controlen op BSN-nummer om afvaltoerisme op de milieustraat te voorkomen | 2026 |
| | 8 - a | Inzameling Oud Papier en Karton: De inzameling van huishoudelijk afval OPK wordt uitgevoerd door verenigingen, zolang dit door de desbetreffende vereniging per kalenderjaar wordt aangegeven via het "verzoek inleveren inzamelgegevens oud papier en karton". De inzamelingfrequentie blijft 1 x in de vier weken huis-aan-huis inzameling, met minimaal 11 inzamelmomenten per kalenderjaar. | doorlopend |
| Communicatie Kennis en gedrag | 14a | Op basis van de uitkomsten van de DENK MEE enquête en sorteeranalyse 2024 inzetten op kenniscommunicatie en vergroten bewustwording afvalscheiding | vanaf 2026 |

*Tabel 7 Maatregelen vanaf 2026*

## 7.4 Inzameling oud papier en karton (OPK)

De inzameling van huishoudelijk afval Oud papier en Karton wordt ongewijzigd uitgevoerd door verenigingen, zolang dit door de desbetreffende vereniging per kalenderjaar wordt aangegeven via het "verzoek inleveren inzamelgegevens oud papier en karton". De inzamelingfrequentie blijft 1 x in de vier weken huis-aan-huis inzameling, met minimaal 11 inzamelmomenten per kalenderjaar. Het college wijst jaarlijks de verenigingen aan met een Aanwijzingsbesluit Inzameling Oud Papier en Karton.

Tijdens de opiniërende raadsvergadering van 9 oktober heeft de raad gesproken over het concept voorstel. In dat voorstel zou de eigen buitendienst vanaf 1 januari 2027 het oud papier en karton ophalen. Alle huishoudens zouden dan een minicontainer met blauwe deksel van 240 liter krijgen. Die wordt één keer per vier weken geleegd. De raad is het hier niet mee eens. Volgens de raad past dit niet bij de belangrijke rol die verenigingen spelen in de Mienskipssin. De maatregel over de inzameling van oud papier en karton is op basis van wat door de raad is aangegeven daarom aangepast.

Een nadere toelichting over het inzamelen van oud papier en karton is opgenomen in bijlage 4 “Uiteenzetting oud papier inzameling”.

### 7.4.1 Milieu

Om in de komende jaren een vervolgstap te zetten richting de VANG- en recycledoelstelling is OPK een belangrijke herbruikbare grondstof die nu deels verdwijnt in de sortibak.

Op basis van landelijke cijfers en bevestigd door de afvalinzameling enquête Denk Mee wordt oud papier en karton beter gescheiden met een minicontainer aan huis. Ongeacht wel of geen diftar (restafval betalen per lediging en/of gewicht) levert de minicontainer gemiddeld 32% meer papier op dan losse bundels (bron: Handboek VANG HHA OPK).

Zoals aangegeven in paragraaf 4.2.4 en bijlage 4 is er een afname in het totale OPK (kg) dat jaarlijks wordt ingezameld.

De keuze om de inzameling van huishoudelijk afval Oud papier en Karton wordt ongewijzigd wordt uitgevoerd door verenigingen betekent dat er geen vervolg stap gezet wordt in de afvalscheiding op het gebied van oud papier en karton uit de sortibak.

Dit besluit kan gevolgen hebben voor de VANG-kilo’s waardoor we als gemeente meer kilo’s afval verbranden.

### 7.4.2 Kosten

De huidige manier van inzamelen, waarbij verenigingen het papier ophalen en daarvoor een vergoeding krijgen, zorgt ervoor dat de afvalstoffenheffing per jaar per huishouden 3 tot 6 euro hoger is dan wanneer de eigen inzameldienst de inzameling van OPK met minicontainer (240L) verzorgt.

De inzameling van OPK is kwetsbaarder, afhankelijker van externe factoren, minder bedrijfsvoering- en kostenefficiënt wanneer de verenigingen de inzameling verzorgen dan wanneer de gemeente de inzameling zelf zou verzorgen.

### 7.4.3 Service

De inzamelingfrequentie blijft 1 x in de vier weken huis-aan-huis inzameling, met minimaal 11 inzamelmomenten per kalenderjaar.

### 7.4.4 Juridische punten

Er is sprake van een onrechtmatige situatie. Dit brengt risico’s met zich mee op het gebied van rechtmatigheid en het rechtsgelijkheidsbeginsel. In bijlage 4 is dit risico nader uitgewerkt.

## 7.5 Wekelijkse frequentie bioafval verlengen van 1 nov -> 1 dec

De biobak wordt per 2026 in de periode van vanaf 1 maart tot 1 december wekelijks geleegd. Dit is een verschil met de periode van 2021-2025 toen de biobak van 1 maart tot 1 november wekelijks werd geleegd.

### 7.5.1 Milieu

De wens komt voort uit de Denk Mee enquête en de buitendienst. De buitendienst ziet dat in november meer sortibakken worden afgevuld met bladafval. Door de wekelijkse frequentie een maand te verlengen wordt in november het bladafval beter gescheiden.

### 7.5.2 Kosten

In tabel 9 wordt in aangegeven wat de kosten zijn wanneer het bioafval een maand langer wekelijks wordt ingezameld.

| | Nieuwe situatie** |
|---|---|
| Extra kosten inzameling | € 9.952 |
| Aandeel invloed ASH | Verhoging ASH |
| EPH | € 0,56 |
| MPH | € 0,80 |

*: Inzameling biobak wekelijks van 1 maart tot 1 november
**: Inzameling biobak wekelijks van 1 maart tot 1 december
ASH : Afvalstoffenheffing
EPH: Eenpersoonshuishouden
MPH: Meerpersoonshuishouden
*Tabel 9 Uitwerking kosten maand langer wekelijkse inzamelen bioafval*

Een maand langer wekelijks legen van de biobak zorgt voor een verhoging van de afvalstoffenheffing voor alle huishoudens van Tytsjerksteradiel.

### 7.5.3 Service

De wens komt voort uit de Denk Mee enquête en de buitendienst. Door het bioafval een maand langer wekelijks in te zamelen verhoogt het de service in een periode dat inwoners hun bladafval, dat niet meer in de perken van de tuin past, aan-huis kwijt kunnen.

## 7.6 Extra sortibak alleen voor huishoudens vanaf 4 personen

Vanaf 2026 is het alleen voor huishoudens vanaf 4 personen mogelijk tegen betaling één extra sortibak aan te vragen. Alle huishoudens van 1 t/m 3 personen zullen per brief worden geïnformeerd over deze wijziging. De eerder verstrekte extra sortibak zal aan huis worden opgehaald. Dit geldt ook voor enkele grotere huishoudens (tot en met 6 personen) die een tweede extra sortibak (en in totaal 3 sortibakken) in gebruik hebben. Huishoudens vanaf 7 personen hebben de mogelijkheid een tweede extra sortibak aan te vragen.

Een uitzondering is er voor huishoudens met medisch afval. Zij kunnen (al) een gratis 2e sortibak aanvragen voor de periode dat zij medisch afval hebben.

### 7.6.1 Milieu

Om een volgende stap te zetten in de afvalpreventie en afvalscheiding om zo de VANG kilo's verder te beperken, het scheidingsresultaat verder te verbeteren om zo het hoogst haalbare recyclingresultaat te behalen is het goed om de ruimte van de sortibak per inwoner voldoende maar niet te ruim te houden.

Het principe van frequentie gestuurd scheiden is dat de ruimte van de sortibak inwoners beweegt hun afval te scheiden zodat alleen de juiste afvalstromen in de sortibak komen. Uit de foto's gemaakt met de camera's van de zijladers blijkt dat wanneer er ruimte is in een container er gelegenheid is de container af te vullen met onjuiste afvalstromen. Dit is onwenselijk en zorgt voor VANG-kilo's, een lager scheidings-en recyclingsresultaat.

Op basis van de gezinsgrootte heeft een huishouden van 1 t/m 3 meer ruimte over in de sortibak dan een huishouden van 4 of meer personen.
In 2026 zal in het uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening deze wijziging worden opgenomen ter besluitvorming van het college van B&W.

### 7.6.2 Kosten

In tabel 10 wordt in een overzicht aangegeven wat de opbrengsten en kosten zijn van het beperken van het verstrekken van een extra sortibak.

3% (443 huishoudens) van het totaal aantal huishoudens, neemt tegen (gereduceerd) tarief een extra sortibak af. Wat opvalt is dat 29% van de extra sortibakken zijn uitgegeven aan huishoudens van 1 t/m 3 personen. Er zijn 93 extra sortibakken zijn verstrekt (peiljaar 2024) tegen een tarief van € 164,40.

De totale verwachte impact op de scheiding – en de vermindering van de verbrandde kilo's afval door deze maatregel - is niet geheel in te schatten.
De verwachting is dat de meeste huishoudens het restafval dat ze hebben passend maakt in één sortibak. Een klein deel van de inwoners zal (incidenteel) het fijn huishoudelijk afval in zakken naar de milieustraat brengen.

| | Nieuwe situatie |
|---|---|
| Beperken en terugnemen 2e sortibak | € 1.866 |
| Inkomstenderving | € 15.289 |
| Aandeel invloed ASH | Verhoging ASH |
| EPH | € 0,11 |
| MPH | € 0,16 |

*Tabel 10 Beperken van het verstrekken van een extra sortibak*

Het beperken en terugnemen van de 2e sortibak bij huishoudensgrootte van 1 t/m 3 personen zorgt voor een kleine verhoging van de afvalstoffenheffing voor alle huishoudens van Tytsjerksteradiel.

### 7.6.3 Service

Elk huishouden heeft één sortibak (240L) en één biobak (240L) in bruikleen van de gemeente - aan huis. Zoals blijkt uit de cijfers in hoofdstuk 4.2.6 blijkt komen de 14.016 huishoudens, inclusief de huishoudens groter dan 4 personen, over het algemeen uit met één sortibak en de 3-wekelijkse lediging. Vanaf 4 personen dient men bewuster om te gaan met afval en de ruimte in de sortibak en zijn mogelijk aanpassingen nodig om er voor te zorgen de sortibak met de deksel gesloten aan te bieden. Voorbeelden van aanpassingen zijn: bewust inkopen (afvalpreventie), afvalscheiden, lucht uit de verpakkingen, de sortibak efficiënt te vullen en het afval los in de container te doen.

## 7.7 Evaluatiemoment Grondstoffenbeleid

Onderliggende Grondstoffenbeleid is van kracht vanaf 2026. We zien dat de meeste maatregelen uitvoerend van aard zijn en daarmee de bevoegdheid van het college. Het is van belang (tussentijds) de resultaten en ontwikkelingen op het gebied van afvalscheiding en recycling bij te houden en hier als gemeente op te blijven anticiperen zodat het beleid hierop kan worden bijgesteld. In 2030 wordt het gehele Grondstoffenbeleid geëvalueerd en opnieuw ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

# Bijlage 1 – Afvalstoffenheffing gemeenten 2025

| Gegevens gemeenten 2025 | | | | |
|---|---|---|---|---|
| © COELO, Groningen | | | Afvalstoffenheffing | |
| Provinciecode | Gemeente code | Gemeentenaam | Eénpersoonshuishouden | Meerpersoonshuishouden |
| | | | euro | euro |
| 2 | 0059 | Achtkarspelen | 264 | 377 |
| 2 | 0060 | Ameland | 175 | 229 |
| 2 | 1891 | Dantumadiel | 205 | 256 |
| 2 | 1940 | De Fryske Marren | 223 | 286 |
| 2 | 0072 | Harlingen | 213 | 316 |
| 2 | 0074 | Heerenveen | 206 | 267 |
| 2 | 0080 | Leeuwarden | 208 | 320 |
| 2 | 1970 | Noardeast-Fryslân | 195 | 278 |
| 2 | 0085 | Ooststellingwerf | 170 | 236 |
| 2 | 0086 | Opsterland | 201 | 244 |
| 2 | 0088 | Schiermonnikoog | 253 | 330 |
| 2 | 0090 | Smallingerland | 235 | 277 |
| 2 | 1900 | Súdwest Fryslân | 225 | 270 |
| 2 | 0093 | Terschelling | 216 | 216 |
| 2 | 0737 | Tytsjerksteradiel | 194 | 277 |
| 2 | 0096 | Vlieland | 255 | 340 |
| 2 | 1949 | Waadhoeke | 251 | 314 |
| 2 | 0098 | Weststellingwerf | 193 | 290 |

# Bijlage 2 – Resultaten DENK MEE enquête

# Bijlage 3 – Infografic – Wat doen wij met uw afval?

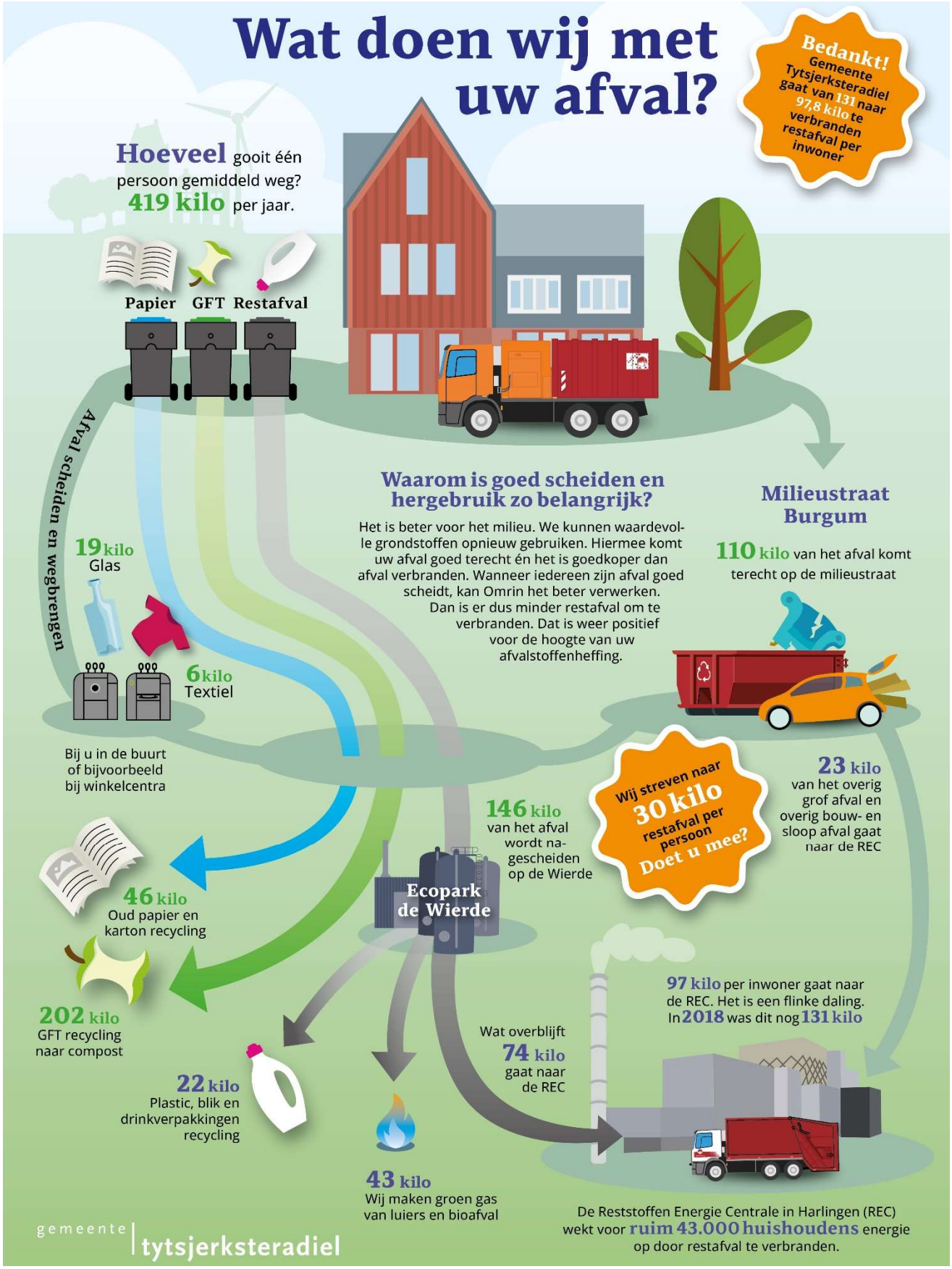

# Bijlage 4 – Uiteenzetting inzameling Oud Papier en Karton

**Huidige situatie en inzameling door eigen buitendienst**

**Uitgangspunt Grondstoffenbeleid vanaf 2026**
Het is nodig om op onderdelen de afvalinzameling zo aan te passen zodat een volgende stap gezet kan worden in de afvalpreventie en afvalscheiding om zo de VANG kilo's verder te beperken, het scheidingsresultaat verder te verbeteren om een zo hoog mogelijk recyclingresultaat te behalen.
Dit geeft aanleiding om de huidige OPK-inzameling te herzien en per 1 januari 2027 beleid vast te stellen.

De gemeente heeft de wettelijke plicht efficiënt en effectief huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Deze verantwoordelijkheid is uitgewerkt en vastgesteld in het Grondstoffenbeleid en de Afvalstoffenverordening, maar is ook een algemeen uitgangspunt bij de uitvoering van activiteiten door de gemeente, om de taken op een goede wijze tegen zo laag mogelijke kosten uit te voeren. Dit is de basis voor de keuze van de inzamelwijze van oud papier en karton.

In deze bijlage wordt de huidige situatie van de inzameling huishoudelijk oud papier en karton in vergelijking met de inzameling door de eigen buitendienst nader uitgewerkt
Dit document geeft achtergrondinformatie van het huidige beleid, werkwijze inzameling OPK en de teruglopende hoeveelheid OPK.

Milieu
Op basis van landelijke cijfers en bevestigd door de afvalinzameling enquête Denk Mee wordt oud papier en karton beter gescheiden met een minicontainer aan huis.
Om in de komende jaren een vervolgstap te zetten richting de VANG- en recycledoelstelling is OPK een belangrijke herbruikbare grondstof die nu deels verdwijnt in de sortibak. Ongeacht wel of geen diftar (restafval betalen per lediging en/of gewicht) levert de minicontainer gemiddeld 32% meer papier op dan losse bundels (bron: Handboek VANG HHA OPK).

Afname hoeveelheid OPK
In de inzamelresultaten van het OPK in de gemeente Tytsjerksteradiel, in Friesland en landelijk, laten zien dat de ingezamelde hoeveelheid OPK in totaal afneemt. Er worden minder kilo's per inwoner per jaar ingezameld. Dit zien we ook in de opbrengsten van OPK in de dorpen van onze gemeente. In tabel 2 wordt deze afnemende trend weergegeven.

Tabel 1 – Afnemende trend inzameling OPK door inzamelaars

| Jaar | Tytsjerksteradiel | | Friesland | |
|---|---|---|---|---|
| | Hoeveelheid ingezameld OPK (kg/inwoner/jaar) | Afname (%) | Hoeveelheid ingezameld OPK (kg/inwoner/jaar) | Afname (%) |
| **2021** | 57,7 | | 53,4 | |
| **2022** | 46,5 | - 19,4% | 47,5 | - 11,0% |
| **2023** | 39,7 | - 14,6% | 45,6 | - 4,0% |
| **Totale afname t.o.v. 2021:** | | **- 31%** | | **- 14,6%** |

*Bron: OARS – cijfers gemeente Tytsjerksteradiel OPK*

We zien dat de hoeveelheid OPK afneemt dat door inwoners per jaar aan de weg wordt gezet en door inzamelaars aan-huis wordt ingezameld. De daling van de hoeveelheid OPK die door inzamelaars wordt ingezameld daalt wel sterker dan in heel Friesland. Ten opzichte van 2021 wordt 31% minder OPK

ingezameld in 2024. In 2025 zien we dat deze daling verder voorzet.

Kosten

De huis-aan-huis inzameling van OPK door onze eigen buitendienst met een minicontainer is voordeliger en levert meer OPK op dan de wijze waarbij er door verenigingen wordt ingezameld (OPK aan-huis ingezameld in dozen aan de weg) en een subsidieverordening OPK. Dit geldt bij zowel een hoge als lage Marktprijs Oud papier en Karton.

In tabel 2 wordt in een overzicht aangegeven wat de opbrengsten en kosten zijn bij een h-a-h inzameling met minicontainer en met verenigingen inclusief subsidieverordening OPK – voor een laag-middel-hoge marktprijs OPK: 25 euro – 80 euro – 150 euro. Ook is de invloed is op de afvalstoffenheffing voor één- en meerpersoonshuishoudens aangegeven.

| Marktprijs OPK | € 25 | | | € 80 | | | € 150 | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Huidige situatie handhaven* | Inzameling eigen dienst** | Verschil | Huidige situatie handhaven* | Inzameling eigen dienst** | Verschil | Huidige situatie handhaven* | Inzameling eigen dienst** | Verschil |
| Kosten gemeente | € -148.898 | € -102.607 | € 46.291 | € -66.013 | € -12.297 | € 53.716 | € 31.121 | € 102.643 | € 71.521 |
| | | | | | | | | | |
| Aandeel invloed ASH | Verlaging ASH | | | Verlaging ASH | | | Verlaging ASH | | |
| EPH | € -2,62 | € 2,62 | | € -3,04 | € 3,04 | | € -4,04 | € 4,04 | |
| MPH | € -3,74 | € 3,74 | | € -4,34 | € 4,34 | | € -5,78 | € 5,78 | |

*: Inzameling door verenigingen en garantievergoeding OPK
**: Inzameling eigen dienst, met minicontainers 1x p.4wkn
***: Let wel: over alle kosten wordt nog 11% overhead toegerekend voor het uiteindelijke tarief ASH
ASH : Afvalstoffenheffing
EPH: Eenpersoonshuishouden
MPH: Meerpersoonshuishouden
Tabel 2 Uitwerking kosten gemeente oude en nieuwe situatie – inzameling OPK

Door de gemeenteraad is gekozen om de baten van de inzameling OPK toe te kennen aan verenigingen, daardoor leidt een eventueel voordeel uit de papierinkomsten niet tot een verlaging van de afvalstoffenheffing en is de afvalstoffenheffing dus hoger voor alle huishoudens. Daarnaast zorgt de garantieprijs voor het verhogen van de afvalstoffenheffing, vooral bij een lagere marktprijs OPK.

De inzameling OPK is minder kwetsbaar en minder afhankelijk van externe factoren wanneer de gemeente dit zelf verzorgt. De inzameling van deze stroom is gelijk als die van de biobak en sortibak. Dit betekent ook dat de interne bedrijfsvoering efficiënter en meer kostenefficiënt uitgevoerd kan worden. De organisatie van de huidige manier van OPK-inzameling kost de gemeente veel tijd en personele inzet: communicatie met de verenigingen over inzameldata en afstemming hierover duurt lang. Het opstellen van een afvalkalender is elk jaar een taak die daarom relatief (erg) veel tijd kost. Wanneer er zich een bijzondere gebeurtenis zich voordoet, zoals de coronamaatregelen, komt de kwetsbaarheid van de huidige inzameling tot uiting. Er is veel communicatie en afstemming nodig om de inzameling zo goed als mogelijk voort te zetten. Wanneer de gemeente de OPK-inzameling verzorgt, wordt dit onderdeel van de reguliere afvalinzameling en kan deze tijd benut worden voor andere taken binnen de uitvoering van de maatregelen binnen het Grondstoffenbeleid.

De inzameling van oud papier en karton per definitie geld. De inzameling van OPK leidt tot kosten en is er geen sprake van een batig saldo.
Binnen het gesloten stelsel van de afvalstoffenheffing horen zowel alle baten als lasten die betrekking hebben op afval, inclusief oud papier. Voor het opvangen van grote wijzigingen – hoog en laag - heeft Tytsjerksteradiel een voorziening. Door de OPK inzameling met een minicontainer te verzorgen, blijven de kosten en opbrengsten binnen de afvalstoffenheffing.

Wanneer de eigen buitendienst de inzameling oud papier en karton zou verzorgen waarbij alle inwoners een minicontainer ontvangen en het OPK wordt ingezameld door de eigen dienst betekent dit dat er milieu- en kostenefficiënter zal worden wordt ingezameld. Dit heeft invloed op de hoogte van de afvalstoffenheffing en betekent een verlaging voor alle huishoudens van Tytsjerksteradiel.

Service
De service is voldoende voor de inzameling van OPK, bij een frequentie van 1 x in de 4 weken. De meeste gemeenten in Nederland en alle omliggende regiogemeenten hanteren deze inzamelfrequentie (zie bijvoorbeeld o.a. de gemeente Achtkarspelen en Smallingerland). Ook wijzigt dit niet met wat de inwoners nu gewend zijn. In de afvalapp worden de inzameldata weergegeven. 79% van de huishoudens maakt gebruikt van deze afvalapp.

Juridische punten
Tijdens de opiniërende raadsvergadering van 9 oktober heeft de raad gesproken over het voorstel. In dat voorstel zou de eigen buitendienst vanaf 1 januari 2027 het oud papier en karton ophalen. Alle huishoudens zouden dan een minicontainer met blauwe deksel van 240 liter krijgen. Die wordt één keer per vier weken geleegd. De raad vindt dit geen goed idee. Volgens de raad past dit niet bij de belangrijke rol die verenigingen spelen in de *Mienskipssin*.

De maatregel over de inzameling van oud papier en karton is op basis van wat door de raad is aangegeven aangepast in het Grondstoffenbeleid vanaf 2026. Besluitvormend wordt de raad voorgesteld de inzameling van Oud papier en Karton ongewijzigd wordt uitgevoerd door verenigingen, zolang dit door de desbetreffende vereniging per kalenderjaar wordt aangegeven via het “verzoek inleveren inzamelgegevens oud papier en karton”.

Het college ziet dat wanneer de raad dit besluit neemt de afslag mist om een volgende stap te zetten naar betere afvalscheiding, minder VANG-kilo’s en bewegen naar de recyclingsdoelstellingen. Dit terwijl andere gemeenten, zoals Gemeente Leeuwarden, Heerenveen, Sùd-west Fryslân, De Fryske Marren wel deze stap hebben genomen en de verenigingen een financiële comfortabele overgang hebben gegeven in de vorm van een afbouwregeling. Dit besluit kan gevolgen hebben voor de plek die we nu innemen binnen Fryslân en andere gemeenten onze 2e plek innemen, wanneer we kijken naar VANG-kilo’s.

*Onrechtmatige situatie*
De raad neemt kennis van de juridische risico’s rond de regeling voor de inzameling van oud papier. De huidige constructie, waarbij Omrin de uitbetalingen verzorgt en de gemeente aanvullend subsidie verstrekt, kwalificeert in feite als een overheidsopdracht. Omdat deze opdracht niet als concessie is ingericht en de verenigingen/stichtingen door de subsidie geen ondernemersrisico draagt, is sprake van een onrechtmatige situatie. Dit brengt risico’s met zich mee op het gebied van rechtmatigheid en het rechtsgelijkheidsbeginsel. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar onderstaande.

Een nadere uitwerking van de juridische en financiële gevolgen:

*Financiële impact voor inwoners*
De huidige manier van inzamelen, waarbij verenigingen het papier ophalen en daarvoor een vergoeding krijgen, zorgt ervoor dat de afvalstoffenheffing per jaar per huishouden 3 tot 6 euro hoger is dan nodig. Dat lijkt misschien een klein bedrag, maar op gemeentelijk niveau telt dit op tot een aanzienlijk bedrag.

In totaal keert de gemeente jaarlijks middels subsidie € 39.000 uit aan verenigingen en stichtingen die betrokken zijn bij de inzameling van oud papier. De verenigingen en stichtingen krijgen namelijk een garantieprijs voor OPK, is de prijs laag dan legt de gemeente het verschil bij. Dit geld wordt gebruikt voor lokale activiteiten, zoals bijvoorbeeld schoolschaatsen, sportmateriaal of sinterklaasfeest. Dat is

waardevol, maar het gebeurt niet in alle dorpen, en niet op basis van een gelijke verdeling. Sommige dorpen profiteren, andere niet, terwijl alle inwoners van Tytsjerksteradiel meebetalen via de afvalstoffenheffing.

*Juridische kwetsbaarheid*
De huidige werkwijze is juridisch niet houdbaar. We geven als gemeente geld aan verenigingen voor het ophalen van oud papier. Dat roept de vraag op: is dit een subsidie òf een overheidsopdracht?

*Wat is het verschil?*
Subsidie is een financiële bijdrage voor maatschappelijke doelen, waarvoor een wettelijke grondslag en transparante regels nodig zijn.

Van een overheidsopdracht is sprake wanneer de overheid een dienst inkoopt en daarvoor betaalt, zoals het ophalen van afval. Dan gelden de regels van het aanbestedingsrecht.

*In dit geval:*

- Verenigingen verrichten een dienst (inzameling van afval).
- De gemeente betaalt daarvoor.
- Er is geen aanbesteding geweest, maar een paar verenigingen krijgen jaarlijks de mogelijkheid om het volgende kalenderjaar aangewezen te worden.

Dat betekent dat we juridisch gezien niet met een subsidie werken, maar met een overheidsopdracht zonder aanbesteding. En dat is een risico.

*Wat zijn de risico's?*

1. Strijd met het aanbestedingsrecht. We bieden geen eerlijke kans aan andere partijen om deze dienst uit te voeren.

2. Schending van het gelijkheidsbeginsel. Sommige verenigingen mogen papier inzamelen en krijgen geld, andere niet. Commerciële partijen worden uitgesloten.

3. Didam-arrest. De Hoge Raad heeft bepaald dat de overheid bij het verdelen van schaarse publieke middelen (zoals geld of opdrachten) gelijke kansen moet bieden aan iedereen (gelijkheidsbeginsel en transparantiebeginsel). Dat doen we nu niet.

4. Accountantscontrole en rechtmatigheid. De accountant kan opmerkingen maken over deze uitgaven, omdat er geen wettelijk kader is. Dat kan leiden tot vragen over de rechtmatigheid van onze begroting.

5. Financiële omvang van het risico. Het gaat niet om een klein bedrag. Jaarlijks wordt er door de gemeente een bedrag ter hoogte van €39.000,- uitgekeerd. Dit is de netto bijdrage. Hier bovenop komen nog de inzamelkosten aan Omrin en de te betalen prijsgarantie bij een lage papierprijs. Tellen we al deze zaken op dan gaat er jaarlijks ca. € 200.000 om in het oud papier. Omdat dit al jaren gebeurt en omdat het om structurele uitgaven gaat, moeten we aanbestedingsrechtelijk rekenen met een periode van vier jaar (dus met €800.000 in totaal). Dit bedrag is ruim boven de grens van Europees aanbesteden van € 221.000. Dat betekent dat er jaarlijks (€ 200.000) juridisch als onrechtmatig kan worden aangemerkt. Dat is een serieus risico, zowel financieel als bestuurlijk.

6. Financiële claims: het risico op financiële claims van partijen die zich door deze werkwijze benadeeld voelen. Stel een andere vereniging in Tytsjerksteradiel huishoudelijk oud papier en karton wil inzamelen en een rechtszaak tegen de gemeente aanspant dan is het risico dat de huidige werkwijze geen stand houdt.

Wijzigingen en heroverweging OPK-inzameling
De gemeente zamelt in de huidige situatie via Omrin huishoudelijke afvalstoffen in en voor de inzameling en verwerking van OPK van huishoudens is dit vastgelegd in een overeenkomst tussen Omrin en de gemeente. In 2025 wordt de inzameling en verwerking van OPK opnieuw aanbesteed. De uitkomsten kunnen invloed hebben op de huidige financiële uitgangspunten.

Het is de OPK-verenigingen vanaf de vaststelling van het GBP 2020-2025 bekend dat de manier van inzamelen bij het opstellen van nieuw beleid opnieuw aan de raad voorgelegd zal worden. Wanneer de gemeente de OPK-inzameling gaat verzorgen, hebben verenigingen hier geen rol meer in. Vergoedingen aan de verenigingen komen te vervallen. Verenigingen zullen op een andere manier extra inkomen moeten genereren.

Alternatieven huidige inzameling OPK
Het ophalen van OPK door verenigingen is een vorm van subsidie die betaald wordt uit de afvalstoffenheffing. Het college ziet geen alternatieve taken voor de verenigingen binnen de huidige afvalinzameling die een meerwaarde hebben voor het realiseren van de VANG-doelstellingen of andere werkzaamheden.

Op landelijk niveau gaan steeds meer gemeenten (ook in Fryslân) over, vanwege de structurele lage marktprijs voor OPK, op het inzamelen van OPK in eigen beheer met minicontainers. Gemeenten dichter bij huis zoals De Fryske Marren (DFM), Súdwest-Fryslân (SWF) en Leeuwarden, hebben de afgelopen jaren besluiten genomen op het gebied van OPK-inzameling. In alle gemeenten krijgen huishoudens een minicontainer voor OPK. Gemeente Noardeast-Fryslân besluit dit najaar over de OPK-inzameling. Het college stelt de raad voor om OPK-inzameling zelf te verzorgen met minicontainers.

DFM en SWF kozen voor een alternatief in de vorm van een afkoopregeling. In beide gemeenten was er geen sprake van een garantievergoeding zoals in Tytsjerksteradiel en moesten verenigingen bij een lage marktprijs per 1 januari 2021 betalen voor de inzameling van het OPK. De afkoopregeling van DFM bestond uit: verenigingen die ophouden met inzamelen van OPK, kregen 100% van de netto vergoeding over de afgelopen jaren nog 3 jaar lang uitbetaald. De afkoopregeling van SWF bestond uit: verengingen en instelling die vanaf 2021 stopten met inzamelen, de volgende 3 jaar aflopend nog 75%, 50% en 25% uitbetaald kregen van het bedrag dat zij over 2020 hadden.

Redenen voor deze gemeenten was dat de verenigingen en instanties de tijd hebben om andere manieren te vinden om inkomsten te genereren.

Dan is er nog een andere vorm die Leeuwarden hanteert als alternatief. Hier worden tot 2026 OPK-verenigingen ingezet om de minicontainers voor OPK juist achter de achterlader te plaatsen van Omrin. Bij Omrin wordt aangegeven aan dat de achterladers beperkt beschikbaar zijn en niet actief vervangen worden. Ook bij andere aanbieders in de afvalmarkt zijn de achterladers minder goed leverbaar. De reden hiervoor is dat het inzamelen van het afval met zijladers al een geruime periode de nieuwe norm is voor het inzamelen van afval. Vanaf komend jaar worden de vrijwilligers van verenigingen niet meer ingezet, omdat dit geen toegevoegde waarde heeft voor de afvalinzameling. Verenigingen krijgen een afbouwregeling voor hun huidige vergoeding, met een afbouw vanaf 2027 die volledig stopt in 2030.

Mocht de raad overwegen om over te gaan op een OPK inzameling door de eigen dienst wordt het volgende geadviseerd:

Om de waardering te laten blijken voor de inzet en verzorging van de OPK-inzameling van de afgelopen jaren is een afkoopregeling mogelijk wel op zijn plaats. De verenigingen zijn echter al vroeg in het proces geïnformeerd over deze nieuwe situatie en weten dat inkomsten zullen dalen.

Wanneer de raad een ander alternatief voorstelt, moet de raad wel beseffen dat dit het rechtgelijkheidsbeginsel raakt wanneer alleen de OPK-verenigingen hier recht op hebben en geen andere verenigingen.
Wanneer het alternatief daarnaast geen meerwaarde biedt voor de afvalinzameling, dan kan, wanneer een raad besluit om toch subsidie te verstrekken, vanwege juridische redenen geen aanspraak worden gedaan op de ASH. De ASH is immers 100% dekkend voor de inkomsten versus de inzamel- en verwerkingskosten van het huishoudelijke afval van onze inwoners. Hier zal dan vanuit andere begrotingsposten invulling aan moeten worden gegeven.

**Historie**
De afgelopen jaren is er met de raad op diverse momenten informatie gedeeld over de inzameling van Oud papier en karton. Deze informatie is terug te vinden in de stukken.

**Foech fan de ried / kolleezje**
Het is de bevoegdheid van de raad om een besluit te nemen over de toekomst van de inzameling van oud papier per 1 januari 2027. Het college voert vervolgens het besluit uit.

**Beleid huidige wijze OPK-inzameling**
Op 10 juni 2021 is door de raad besloten dat aangewezen inzamelaars per kalenderjaar één keer in de vier weken/maand het huishoudelijk OPK inzamelen (11 x per jaar wanneer er in de zomerperiode een inzameling vervalt).

Er is gekozen voor een uniforme inzamelfrequentie voor de gehele gemeente zodat elke inwoner in Tytsjerksteradiel op hetzelfde serviceniveau zijn/haar oud papier kan scheiden, dit als onderdeel van het Grondstoffenbeleidsplan 2020-2025 en in lijn met de afvaldriehoek (bestaande uit milieu, kosten en service).

In het kader van de uitvoering van de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen is de gemeente met diverse andere gemeenten in Fryslân een samenwerking (in de jaren 80) aangegaan om op zo efficiënt mogelijke wijze afvalstoffen te kunnen inzamelen en verwerken. De organisatie die hiervoor in het leven is geroepen is OLAF (Afvalsturing Friesland en Friesland Milieu) en vanaf 2004 bekend onder de handelsnaam Omrin. Vanuit de zorgplicht voor de inzameling huishoudelijk afval / oud papier en karton is alles er op gericht dit doelmatig en kostenefficiënt uit te voeren.

Vanuit het aanbestedingsrecht is het toegestaan om via ‘quasi inbesteden’ de inzameling via Omrin te laten plaatsvinden. Bij quasi-inbesteden wordt een opdracht niet publiek aanbesteed, omdat de uitvoering wordt toevertrouwd aan een entiteit die, juridisch gezien, als een verlengstuk van de overheid wordt beschouwd.

De gemeente zamelt dus via Omrin huishoudelijke afvalstoffen in en voor de inzameling van OPK van huishoudens is dit vastgelegd in een overeenkomst tussen Omrin en de gemeente. In 2025 wordt de inzameling en verwerking van OPK opnieuw aanbesteed. De uitkomsten kunnen invloed hebben op de huidige financiële uitgangspunten.

Voor de OPK-inzameling wijst het college jaarlijks verenigingen/scholen aan met een aanwijzingsbesluit en bijbehorende voorschriften ten aanzien van veilig inzamelen en een optimale, kostenefficiënte en nette bedrijfsvoering.

Inzamelaars kunnen bij het inventarisatieformulier OPK-inzameling kiezen voor twee manieren van inzamelen:

- OPK-inzameling met eigen middelen waarbij het OPK op een centrale plaats in een inzamelcontainer van Omrin wordt gedaan;
- OPK-inzameling met kraakpersauto van Omrin.

De al jarenlang gehanteerde beleidslijn is dat de inzameling en verwerking van het OPK door Omrin plaatsvindt en dat inzameling niet door andere derden plaatsvindt. In het verleden zijn eerdere verzoeken van inzamelaars om het OPK door derden in te zamelen afgewezen. In het najaar van 2021 zijn in de raad de inzamelkosten OPK met inzamelcontainers en kraakpersauto's van Omrin behandeld en is door de gemeente een marktverkenning gedaan bij diverse inzamelaars. Hieruit bleek dat de inzamelkosten van Omrin overeenkomen met de andere inzamelaars en daarmee niet uit de pas lopen. Omdat er door Omrin jaarlijks is geïndexeerd, gaan we ervan uit dat dit op dit moment nog steeds de situatie is.

*Toelichting*
Er is sprake van een 'getrapte inzameling'. In het kader van de afvalstoffenverordening verbindt de gemeente voorwaarden en stelt zij beperkingen aan de aanwijzing voor de inzameling van OPK, waarbij rekening wordt gehouden met de overeenkomst met Omrin en met afwegingen van doelmatigheid en efficiency, en kan door inzamelaars met containers van Omrin of met kraakperswagens van Omrin worden ingezameld en is het niet mogelijk om met kraakperswagens van andere partijen in te zamelen. Dit beleid is in eerdere jaren ook naar andere inzamelaars gevolgd.
De verrekening van de kosten/opbrengsten van OPK met de inzamelaars wordt uitgevoerd door Omrin, omdat de afspraak is dat de inzameling van OPK in Tytsjerksteradiel alleen via inzamelcontainers en kraakpersauto's van Omrin wordt verzorgd. De gemeente keert de subsidievergoedingen OPK uit aan de inzamelaars. Inzamelen met kraakpersauto's van derden geeft een grote ongewenste verandering in de bedrijfsvoering van Omrin en de gemeente op het gebied van een doelmatige en efficiënte inzameling aangaande planning en administratie.

<u>Garantievergoeding</u>
Alle aangewezen inzamelaars hebben op basis van de inzamelwijze recht op een garantievergoeding, door de raad vastgesteld in de Subsidieverordening OPK 2022.

De huidige Subsidieverordening Oud Papier en Karton 2022 en geldende garantieprijzen vanuit de gemeente zijn:

- OPK-inzameling met eigen middelen en met een inzamelcontainer van Omrin: € 50,- per ton;
- OPK-inzameling met kraakpersauto van Omrin : € 30,- per ton.

De vergoedingen worden maandelijks (wanneer er sprake is van een positieve opbrengst) aan de verenigingen uitgekeerd. De gemeente betaalt de kosten van de inzamelmiddelen (kosten kraakpersauto Omrin of containerkosten Omrin) vanuit de opbrengst van het OPK. Bij een lage marktprijs OPK wordt dit betaald vanuit de afvalstoffenheffing.
Aan het einde van het kalenderjaar volgt een eventuele nabetaling aan de verenigingen wanneer de gemiddelde marktprijs voor OPK, na aftrek van de inzamelkosten, onder de garantieprijs ligt.
Elk huishouden draagt bij aan de inzameling van OPK en de uitbetalingen vanuit de subsidieverordening, in de vorm van afvalstoffenheffing voor een eenpersoons- of meerpersoonshuishouden.

De verrekening van de kosten/opbrengsten van OPK met de inzamelaars is vanaf 2023 uitbesteed aan Omrin. De aanleiding hiervoor was het wegnemen van een deel van de onrechtmatigheid door de geldstromen van de OPK-inzameling via Omrin te laten verlopen en de subsidievergoedingen OPK door de gemeente te laten uitkeren. De raad is hiervan op de hoogte gesteld en heeft de Subsidieverordening Oud Papier en Karton en de nieuwe werkwijze op 21 april 2022 vastgesteld.

Op basis van aanvragen en vragen in het proces is in mei 2024, vanwege een betere uitleg van de algemene lijn van het beleid, het Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening nader geduid en verduidelijkt. Het collegebesluit is via de collegebesluitenlijst met de raad gedeeld.

Algemene uitvoering OPK-inzameling Tytsjerksteradiel

De inzameling van het OPK vindt plaats door aangewezen inzamelaars met eigen middelen (auto's met aanhanger, bestelbusjes) in combinatie met een container van Omrin of met kraakpersauto's van Omrin. Tabel 1 laat zien hoe in de dorpen het OPK wordt ingezameld.

Tabel 3 - Wijze van inzamelen in de dorpen (2025)

| Dorp | Inzamelmethode | Inzamelfrequentie |
|---|---|---|
| Aldtsjerk (OBS Sinnehonk) | Eigen middelen + inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (11x per jaar) |
| Burgum (Wetterwille) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (13x per jaar) |
| Earnewâld (Aldjierskommisje) | Eigen middelen + inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (11x per jaar) |
| Eastermar (VV Eastermar) | Eigen middelen + inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (11x per jaar) |
| Garyp (Voetbal+ Gymnastiek) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (12x per jaar) |
| Gytsjerk (beide scholen) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (13x per jaar) |
| Hurdegaryp (stichting steunfonds) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (13x per jaar) |
| Jistrum (Joost Wiersma) | Eigen middelen + inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (12x per jaar) |
| Mûnein (OBS Kruirêd) | Eigen middelen + inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (11x per jaar) |
| Oentsjerk (OBS De Opstap) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (13x per jaar) |
| Dorp | Inzamelmethode | Inzamelfrequentie |
| Ryptsjerk (CBS Alpha en dorpshuis Einekoer) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (12x per jaar) |
| Sumar (Buurtvereniging) | Combinatie kraakpersauto Omrin en eigen middelen+ inzamelcontainer Omrin | 1x per maand (11x per jaar) |
| Tytsjerk (OS De Romte) | Kraakpersauto Omrin | 1x per 4 weken (12x per jaar) |
| Noardburgum | Minicontainer Oud papier en karton (240L), inzameling door gemeente | 1x per 4 weken |
| Suwâld | Minicontainer Oud papier en karton (240L), inzameling door gemeente | 1x per 4 weken |
| Wyns | Minicontainer Oud papier en karton (240L), inzameling door gemeente | 1x per 4 weken |

In 7 dorpen wordt met kraakpersauto's van Omrin ingezameld, in 5 dorpen met eigen middelen en met een inzamelcontainer van Omrin en 1 dorp maakt gebruik van een combinatie van kraakpersinzameling (dorp) en eigenmiddelen en met een inzamelcontainer van Omrin (voor buitengebied). In 3 dorpen in

Tytsjerksteradiel (Wyns, Noardburgum en Suwâld) wordt het OPK door de gemeente met minicontainers aan-huis ingezameld.

Zoals vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening worden, de opbrengsten naar rato van de OPK-opbrengsten in tonnen van de afgelopen 3 jaar verrekend met de beide inzamelaars die in hetzelfde inzamelgebied inzamelen - dit is in meerdere dorpen al jarenlang de werkwijze, momenteel bijvoorbeeld in Gytsjerk en voorheen in Oentsjerk - en wordt de uitvoering van de OPK-inzameling en de opbrengsten van het OPK 50/50 verdeeld. In Hurdegaryp worden de opbrengsten verdeeld over diverse verenigingen en organisaties in het dorp. In andere dorpen als Garyp, Sumar en Ryptsjerk wordt in kleinere vorm een verdeling gemaakt tussen een of meerdere verenigingen.

Afname hoeveelheid OPK

In de inzamelresultaten van het OPK in de gemeente Tytsjerksteradiel, in Friesland en landelijk, laten zien dat de ingezamelde hoeveelheid OPK in totaal afneemt. Er worden minder kilo's per inwoner per jaar ingezameld. Dit zien we ook in de opbrengsten van OPK in de dorpen van onze gemeente. In tabel 4 wordt deze afnemende trend weergegeven.

Tabel 4 – Afnemende trend inzameling OPK door inzamelaars

| Jaar | Tytsjerksteradiel | | Friesland | |
|---|---|---|---|---|
| | Hoeveelheid ingezameld OPK (kg/inwoner/jaar) | Afname (%) | Hoeveelheid ingezameld OPK (kg/inwoner/jaar) | Afname (%) |
| **2021** | 57,7 | | 53,4 | |
| **2022** | 46,5 | - 19,4% | 47,5 | - 11,0% |
| **2023** | 39,7 | - 14,6% | 45,6 | - 4,0% |
| **Totale afname t.o.v. 2021:** | | **- 31%** | | **- 14,6%** |

*Bron: OARS – cijfers gemeente Tytsjerksteradiel OPK*

We zien dat de hoeveelheid OPK afneemt dat door inwoners per jaar aan de weg wordt gezet en door inzamelaars aan-huis wordt ingezameld. De daling van de hoeveelheid OPK die door inzamelaars wordt ingezameld daalt wel sterker dan in heel Friesland. Ten opzichte van 2021 wordt 31% minder OPK ingezameld in 2024. In 2024 zien we dat deze daling verder voorzet.